Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimetŭ.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşovŭ şi la următórele Birourĭ de anuncĭurĭ: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik, J. Danneberg*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann.*
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ 4)

„Gazeta" iese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-riĭ de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inuluĭ Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 17.—Anulŭ LVIII. Braşovŭ, Duminecă, 22 Ianuarie (3 Februarie) 1895.

Frământărĭ între Maghiarĭ.

Pe noulŭ ministru-preşedinte Banffy a începutŭ sĕ-lŭ îngrozéscă moştenirea, ce i-a lăsat'o ministeriulŭ Wekerle. Cu ajutorulŭ Kossuthiştilorŭ şi a Jidovimei, a fostŭ isbutitŭ acestŭ ministeriu sĕ scótă la limanŭ legea pentru căsĕtoria civilă şi pentru matriculele civile, amăgindŭ coróna cu asigurărĭ mincinóse, că reforma bisericéscă ar fi dorită de majoritatea covîrşitóre a poporaţiunei statuluĭ.

Acum, când Banffy se pregătesce sĕ ducă în deplinire acele legĭ, iese la ivélă tótă înşelăciunea, pe care a fostŭ clăditŭ programulŭ luĭ Wekerle şi Szilagyi. Abia ajunsŭ la putere, Banffy e constrînsŭ sĕ între în luptă cu o nouă partidă, destulŭ de puternică, ce s'a ridicatŭ, chiar din sînulŭ ungurimeĭ, tocmaĭ cu scopulŭ de-a combate politica bisericéscă a stăpânireĭ.

O mare desbinare s'a sĕvîrşitŭ în tabera maghiară. Magnaţiĭ şi vlădiciĭ catolicĭ au dus'o până acuma cum au dus'o cu guvernulŭ, pe câtă vreme nu-şĭ vedeau ameninţate interesele lorŭ de predomnire, dér de când cu căsĕtoria civilă şi cu matriculele civile, carĭ au dusŭ numaĭ apa pe móra Kossuthismuluĭ şi a Jidovismuluĭ, eĭ îşĭ vĕdŭ primejduită puterea şi influinţa lorŭ în statŭ şi de aceea s'au hotărîtŭ sĕ pună beţe în róte guvernuluĭ şi totŭ-odată sĕ pună stavilă potopuluĭ liberalismuluĭ jidano-maghiarŭ, cerĕndŭ revisuirea legilorŭ despre căsĕtoria civilă şi matriculele de statŭ.

Suntŭ numaĭ câteva ḑile, de când s'a alcătuitŭ noua partidă, numită „poporală" („Néppárt"), sub conducerea magnatuluĭ Ferdinand Zichy, cu programulŭ, ce-lŭ publicămŭ maĭ josŭ, şi étă, că i-a şi cuprinsŭ frica pe ceĭ dela guvernŭ, că nu vorŭ maĭ puté reuşi aşa pe uşorŭ nicĭ la alegerile, ce se vorŭ face ḑilele acestea în cercurile electorale, carĭ au fostŭ representate de noĭ numiţiĭ miniştri. E mare întrebare, décă vorŭ puté reuşi noiĭ miniştri sĕ fiă aleşĭ din nou, căcĭ în treĭ cercurĭ electorale eĭ vorŭ sta faţă cu candidaţiĭ „partideĭ poporale", carĭ agită energicŭ şi au câştigatŭ deja multŭ terenŭ. In cincĭ cercurĭ, electorale, noiĭ miniştri vorŭ avé sĕ pórte o luptă crâncenă cu contrariĭ lorŭ din „partida poporală" şi se ḑice, că în treĭ din aceste cercurĭ isbênda celorŭ din urmă ar fi asigurată.

In asemenea împrejurărĭ nu-ĭ mirare, că o mare nelinişte şi temere a cuprinsŭ partida guvernuluĭ, căcĭ ea vede prea bine, că nemulţumirea, ce a produs'o în tóte straturile poporuluĭ politica eĭ violentă, va trebui sĕ aducă cu sine, maĭ curĕndŭ séu maĭ târḑiu, căderea eĭ, căcĭ şi aşa se susţine astăḑĭ la putere numaĭ cu voturile deputaţilorŭ saşĭ.

Foile guvernuluĭ dau alarmă şi strigă din rĕsputerĭ, că noua „partidă poporală" e o primejdiă mare şi că toţĭ „patrioţiĭ bunĭ" trebue sĕ sară cu măciucĭ şi cu topóre sĕ se apere în contra eĭ Nu maĭ puţinŭ strigă şi ţipă însĕ şi foile kossuthiste, căcĭ dóră şi acestea suntŭ conduse maĭ multŭ de Evreĭ, ér noua „partida poporală" se vede, că are ce are maĭ multŭ cu Evreiĭ.

Inainte de tóte acéstă partidă ia în apĕrare interesele catolice şi „caracterulŭ creştinŭ alŭ statuluĭ", şi ast-felŭ se înfăţişézā maĭ multŭ ca o partidă antisemită, ceea ce, firesce, n'a pututŭ sĕ-ĭ câştige partisanĭ în céta Evreilorŭ.

Dér „partida poporală" e contrară pe faţă şi a reformelorŭ bisericescĭ, ceea ce superă cumplitŭ pe kossuthiştĭ, carĭ au stăruitŭ maĭ multŭ pentru aceste reforme. Magnaţiĭ şi prelaţiĭ catolicĭ „reacţionarĭ" vorŭ face fără îndoélă mare concurenţă şi stângeĭ estreme, de aceea nu ne mirămŭ, că Franciscŭ Kossuth dă năvală în contra luĭ Zichy şi soţĭ în „Egyetértés". Ciudatŭ lucru este însĕ, că tocmaĭ Kossuth folosesce ca armă în contra „partideĭ poporale" purtarea Coróneĭ, care a sancţionatŭ căsĕtoria civilă, susţiindŭ, că n'ar fi făcut'o, décă ar fi vĕḑutŭ ameninţatŭ printr'însa caracterulŭ creştinŭ alŭ statuluĭ.

Iĭ maĭ supĕră încât-va şi pe uniĭ şi pe alţiĭ tactica „partideĭ poporale", de-a sprijini pe muncitorĭ şi pe miciĭ industriaşĭ faţă cu capitalulŭ; de altă parte de-a se arĕta maĭ prietinósă faţă cu naţionalităţile. Se temŭ adecă, că cu modulŭ acesta Zichy şi soţĭ vorŭ câştiga aderenţĭ între socialiştiĭ ungurĭ şi între Nemaghiarĭ.

Sciu fórte bine şi ceĭ dela guvernŭ şi ceĭ din stânga estremă, că în fondŭ şi „partida poporală" maghiară totŭ acolo ţintesce, unde ţintescŭ şi eĭ, la „statulŭ naţionalŭ maghiarŭ." Vorba e numaĭ de putere, pe care uniĭ vorŭ s'o câştige, ér alţiĭ s'o păstreze.

Ér noĭ ḑicemŭ: cu câtŭ se vorŭ încăiera maĭ multŭ partidele maghiare, cu atâtŭ maĭ uşóră va fi şi isbânda causeĭ drepte a popórelorŭ nemaghiare.

Revistă politică.

Ce amŭ puté sĕ le vestimŭ bine iubiţilorŭ noştri cetitorĭ de Duminecă din cele ce s'au întêmplatŭ la noĭ în ţéră în cursulŭ acesteĭ sĕptĕmânĭ, cândŭ suntemŭ osêndiţĭ a înregistra numaĭ rele şi érăşĭ rele din ceea ce asupritoriĭ noştri vorbescŭ şi facŭ în marele lorŭ sfatŭ din Peşta? Suntŭ ḑece ḑile, de cândŭ în acestŭ sfatŭ aşa numitŭ *dieta ungurescă* se urmézā desbaterile asupra budgetuluĭ de culte şi instrucţiune publică. Amŭ urmăritŭ cu mare băgare de semă aceste desbaterĭ, şi mirarea ne-a cuprinsŭ vĕḑendu, cum toţĭ sfetniciĭ stăpânireĭ şi deputaţiĭ ungurĭ sĕ întrecŭ uniĭ pe alţiĭ cu propunerea de mĕsurĭ, cum învĕţămêntulŭ poporalŭ din acéstă ţéră sĕ fiă *numaĭ ungurescŭ*, cum şcólele confesiunilorŭ nemaghiare sĕ trécă tóte în mâna statuluĭ — c'unŭ cuvêntŭ cum *sĕ sugrume cultura naţională a naţiunilorŭ nemaghiare din Transilvania şi Ungaria!* Uniĭ ḑicŭ, că scopulŭ de căpetenia alŭ şcóleĭ trebue sĕ fiă „propagarea spirituluĭ naţionalŭ maghiarŭ"; altiĭ ḑicŭ, că „scopulŭ budgetuluĭ de instrucţiune este de a-se crea cultură maghiară unitară". Fost'au maĭ departe vorbitorĭ, carĭ au ḑisŭ, că „legănulŭ vieţiĭ naţionale maghiare suntŭ kisdedovurile"; alţiĭ credŭ, că preparandiile suntŭ pricina stagnăriĭ maghiarisăriĭ, prin urmare tóte preparandiile trebue sĕ fiă numaĭ ungurescĭ; alţiĭ érăşĭ credŭ, că seminariile unde se crescŭ candidaţiĭ de preoţĭ suntŭ piedecă mare în calea maghiarisăriĭ, şi de-aceea ele sĕ fiă puse sub controlulŭ statuluĭ. Nu i destulŭ însĕ atâta, căcĭ „patrioţiĭ" maĭ marĭ cerŭ, ca *sĕ fiă închise tóte şcólele*, carĭ au tendinţă anti-maghiară, adecă în carĭ se învéţă românesce etc. Ba unŭ popă catolicŭ cu numele *Hock* a ḑisŭ, că *statulŭ trebue se-şĭ vére mâna în tóte şcólele naţionalităţilorŭ.* Nesfîrşitŭ ar fi acestŭ pomelnicŭ ungurescŭ, décă amŭ sta sĕ-lŭ analisămŭ aicĭ. Scopulŭ nostru însĕ este de-a da o mică oglindă fidelă a spirituluĭ, în care se facŭ desbaterile în dieta din Peşta asupra învĕţămêntuluĭ. Spiritulŭ acesta este spirituluĭ şovinismuluĭ şi a celeĭ maĭ cumplite urĭ de rassă, e spiritulŭ demonicŭ alŭ maghiarisăreĭ cu fierŭ şi focŭ, e spiritulŭ, care tinde a răpi unuĭ poporŭ ceea ce are elŭ maĭ sfântŭ: limba luĭ naţională, şi deodată cu limba viaţa sa, esistenţa sa, ca poporŭ cu atribute naţionale aşa cum l'a lăsatŭ Dumneḑeu. Cine s'ar maĭ puté îndoi déră, că primejdia, care ni-o pregătescŭ duşmaniĭ noştri de vecurĭ, e mare? Cine nu vede şi cine nu simte, că stăpâniĭ ḑileĭ ne făurescŭ nouĕ cătuşĭ îmbrăcate în forme constituţionale? In care Românŭ nu se va revolta simţulŭ proprieĭ sale conservărĭ, ca individŭ şi ca poporŭ, în faţa acestorŭ plănuirĭ şi uneltirĭ drăcescĭ, de-a ne stinge de pe faţa pămêntuluĭ, ca poporŭ şi ca naţiune? Şi cine dintre noĭ ar puté fi atâtŭ de laşŭ şi de nemernicŭ, sĕ-şĭ plece capulŭ sub vérga duşmanuluĭ, şi sĕ nu sară întru mântuirea şi apĕrarea limbeĭ şi naţionalităţiĭ, ce a supt'o de-odată cu laptele mameĭ sale?! De aceea ḑicemŭ şi érăşĭ ḑicemŭ, că foculŭ sfântŭ şi iubirea ardĕtóre de limba şi de obiceiurile străbune, trebue sĕ ne încălḑéscă şi însufleţéscă pe toţĭ. Totŭ Românulŭ sĕ fiă unŭ apostolŭ alŭ limbeĭ şi cultureĭ nóstre naţionale; apostolŭ sĕ fia acasă şi pe stradă, apostolŭ în sînulŭ familieĭ şi în viaţa publică — décă vremŭ sĕ trăimŭ, ca Românĭ şi ca naţiune română.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Tóderŭ Strîmbulŭ.

Norocul cu mintea, unde se întêmplă de se punŭ într'unŭ locŭ, facŭ minunĭ. Şi la Tóderŭ Strîmbulŭ s'au sălăşluitŭ amêndouĕ; minte i-a datŭ Dumneḑeu destulă, ér norocŭ par'că şi maĭ mare. Imĭ aducŭ bine aminte şi de tată-s'o, ér pe elŭ l'am cunoscutŭ de micŭ copilŭ, că era casa lorŭ numaĭ peste drumŭ dela a nóstră; eramŭ vecinĭ. Când mĕ sculamŭ diminéţa, de mĕ uitamŭ pe ferésträ, la eĭ vedeamŭ maĭ întâiu; când se sculau eĭ, la noĭ vedeau maĭ întâiu; de vreme lungă, mergeamŭ unulŭ la altulŭ în poveştĭ; de aveau eĭ ceva lipsă, la noĭ alergau; de ne trebuia nouĕ ceva, numaĭ la eĭ mergeam întâiu; la unŭ domnŭ amŭ slujitŭ pe vremea iobăgieĭ şi p'o formă am fostŭ de săracĭ — că bogaţĭ nu ne puteamŭ numĭ, când amŭ scăpatŭ de iobăgiă. Eu eramŭ maĭ bunŭ cu vre-o 8 anĭ, decâtŭ Tóderŭ Strîmbulŭ. Şi eramŭ numaĭ doĭ la părinţĭ, eĭ cu frate meu Partene, ér Tóderŭ Strîmbulŭ maĭ avea 5 fraţĭ şi douĕ surorĭ, eĭ erau déră 8 copiĭ la părinţĭ, şi din toţĭ elŭ era celŭ maĭ micŭ, ér la aĭ meĭ părinţĭ eu eramŭ celŭ maĭ mare.

După rĕsmeriţa cea mare din 48, când Unguriĭ s'au sculatŭ în potriva împĕratuluĭ, au prinsŭ a lua feciorii în cătane cu sórtea, ca şi acum, că până 'ntr'aceea iĭ prindeau cu funea. Par'că vĕdŭ pe Tóderŭ Strîmbulŭ cum mergea şi elŭ cu alţĭ feciorĭ dela noĭ la numĕruşŭ. Şi mergea supĕratŭ, veḑĭ bine, ca omulŭ, care nu scie unde merge şi cum s'a înturna. Dér veni a doua ḑi acasă voiosŭ. Norocululŭ, era strîmbŭ de piciorulŭ dreptŭ şi aşa scăpă de cătăniă, că altcum n'ar fi scăpatŭ, că dintr'altele era sănĕtosŭ ca mĕrulŭ şi isteţŭ ca unŭ pui de şérpe, dér piciorulŭ celŭ strîmbŭ era, în care-i sta totŭ norocŭlŭ, de nu-lŭ luară cătană. Până 'ntr'aceea toţĭ îlŭ batjocureau pentru piciorulŭ luĭ celŭ strîmbŭ, dér atuncĭ mulţĭ ar fi voitŭ sĕ aibă şi eĭ câte unŭ piciorŭ strîmbŭ, ca sĕ nu-ĭ ducă la óste.

Trecură câţĭ-va anĭ şi veni rêndulŭ meu de mersŭ la numĕruşŭ; mĕ căutară la pieptŭ, la picióre, la mânĭ, la dinţĭ, la grumaḑĭ, îmĭ maĭ ridicară unŭ piciorŭ susŭ, maĭ o mână, şi auḑiĭ pe unŭ bufle de domnŭ groşŭ strigândŭ: tauglich! M'au luatŭ, m'au tunsŭ şi m'au dusŭ în ţĕrĭ streine unde nu cunoscĭ pe nime. Din minuta aceea, ba sĕ nu maĭ vĕdŭ satulŭ 12 anĭ. Plecasemŭ feciorŭ zdravĕnŭ, frumosŭ, şi veniĭ acasă bĕtrânŭ, cu nisce musteţe tufóse, cu barba aspră, ca peria, cu faţa arsă de sóre, tunsŭ pân' la piele şi cu nisce haine petecite, de-mĭ era ruşine sĕ întru ḑiua'n satŭ, sĕ mĕ vadă ómeniĭ din satulŭ meu.

Imĭ potriviĭ decĭ tréba sĕ ajungŭ nóptea acasă, eu cu Iosipu Păraschiĭ. Ajunsĭ acasă, la casa părintéscă, batŭ în ferésträ: „Da dormĭ tată? Nicĭ unŭ rĕspunsŭ! — „Mamă, dormĭ? haĭ şi-mĭ deschide uşa tindiĭ!" Nicĭ unŭ rĕspunsŭ! — „Frate Partene, dormĭ?" — „Cine-ĭ?" întrebă de acolo unŭ glasŭ. — „Eu suntŭ, eu Pavelu Turculuĭ, vinŭ din cătane, slobodi-mĕ-'n casă! — „Tu, frate Pavele? staĭ că vinŭ. Şi veni fratemi-o Partene şi mĕ slobodi în casă, şi ne sărutarămŭ, ca fraţiĭ, şi ne îmbrăţişarămŭ, şi prinserămŭ a plânge de bucuriă, că ne maĭ veḑemŭ, şi se sculă şi muierea luĭ şi ceĭ 5 copiĭ aĭ luĭ toţĭ plângeau de bucuriă şi nu puteamŭ vorbi nicĭ unulŭ, nicĭ albă nicĭ négră.

Intr'unŭ târḑiu mĕ desmeteciĭ eu şi întrebaĭ: — Dér tata ce face, unde-i?

— „Face bine, că-i sub gliă în cintirimŭ, colo lângă mama", rĕspunse Partene.

— „Cum? au murită amêndoĭ? când?"

— „D'apoĭ tata a murită amu-sŭ 4 anĭ, ér mama maĭ 'nainte cu $^1/_2$ de anŭ, decâtŭ tata; mama a murită pe la Bobotézā, ér tata pe la Rusale".

— „Vaĭ de mine, când eram eu în Italia! D'apoĭ nicĭ nu mĭ-aţĭ scrisŭ carte!"

— „Dér cum ţi-oĭ scrie, scimŭ noĭ scrisóre?"

— „D'apoĭ v'ar fi scrisŭ popa".

— „Scrisŭ popa, dér elŭ sciut'a unde eştĭ tu? Că dela tine nicĭ o scrisóre n'am aflatŭ, de când aĭ plecatŭ, până în érnă, când a murită mama. Atuncĭ m'am întâlnitŭ cu unŭ feciorŭ din Strîmbu, ce venia din cătane şi l'am întrebatŭ despre tine şi mi-a spusŭ, că pe tine te-au puşcatŭ Tălieniĭ şi-aĭ murită. Vestea asta am spus'o la aĭ noştri acasă; mama ţĭ-a pusŭ comêndare cu pomŭ, ţi-a plătitŭ prescurile morţilorŭ şi a cădutŭ la patŭ, de unde nu s'a maĭ sculatŭ până am dus'o la grópă, ér tata n'a maĭ trăitŭ, decâtŭ până la Rusale, şi apoĭ a adormitŭ şi elŭ de vecĭ."

Amărîtŭ până în fundulŭ sufletuluĭ de câte auḑisem, am plânsŭ, ca unŭ co-

In mijloculŭ durerii de care suntemŭ cuprinşĭ, vĕdendŭ cum neamicii némului nostru tindŭ sĕ ne sdrobéscă, ca poporŭ şi naţiune, şi in mijloculŭ luptelorŭ grele, ce le ducemŭ întru apĕrarea limbei şi naţionalităţii nóstre, ca unŭ balsamŭ uşurătorŭ şi alinătorŭ ne suntŭ vocile, ce vinŭ din apusŭ dela fraţii noştri Italienĭ, carĭ ne incuragiază în acéstă mare şi sfântă luptă. Cu bucuriă déră aducemŭ la cunoscinţa cetitorilorŭ noştri, că *tinerii italienĭ din Roma* au trimisŭ o moţiune simpatică *cătră studenţii românĭ dela universitatea din Cluşiu*, de următorulŭ cuprinsŭ: „Studenţii dela universitatea din Roma, inspirându-se de principiile libertăţii şi frăţietăţii, în puterea cărora popórele civilisate au dreptulŭ de a se constitui în naţiune, trimitŭ unŭ afectuosŭ salutŭ şi unŭ prea căldurosŭ auguriu de încuragiare generoşilorŭ studenţĭ universitarĭ românĭ, carĭ însufleţindu-se de gloriósele tradiţiunĭ ale mamei comune, Roma, luptă cu mândriă pentru câştigarea libertăţii naţionale contra poporului maghiarŭ din Ungaria şi Transilvania, care pe tóte căile şi cu tóte mijlócele încércă a călca în picióre drepturile lorŭ civile şi politice“. Mai amintimŭ aicĭ, că marchisulŭ italianŭ B. *Pandolfi*, marele filoromânŭ, rĕpsundêndŭ la adresa tinerimei române din Budapesta, care a trimisŭ o adresă de recunoscinţă deputaţilorŭ italienĭ, — dice în scrisórea sa, că deşi „bĕtrânŭ de anĭ, dér în tot-déuna tinĕrŭ în sentimente, eu vĕ înţelegŭ sentimentele şi mĕ unescŭ cu voi în acţiunea, care trebue sĕ le prefacă în realitate“

*

Sĕptĕmâna acésta s'a mai întêmplatŭ o nouă faptă de *prigonire din partea unui tribunalŭ maghiarŭ*. Anume în 28 Ianuarie n. a fostŭ osênditŭ de cătră tribunalulŭ din Deva învĕţătorulŭ *Nicolae Trimbiţoniu* la **unŭ anŭ închisóre de statŭ şi 100 florinĭ amendă** în banĭ, pe motivŭ, că ar fi „agitatŭ“. Doi individi maghiarĭ au denunţatŭ pe numitulŭ învĕţătorŭ, că într'o adunare din Haţegŭ ar fi disŭ vorbe „agitatóre“ contra naţiunei maghiare. Trei martorĭ românĭ şi unulŭ arménŭ au afirmatŭ, că nicĭ nu s'au pomenitŭ asemenea vorbe. Tribunalulŭ a respinsŭ pe martorii românĭ şi a primitŭ numai pe cei doi martorĭ denunţianţĭ maghiarĭ, şi a adusŭ sentinţa pe basa mărturisirilorŭ acestora. Acusatulŭ nu s'a apĕratŭ.

*

Sâmbăta trecută a rĕposatŭ în Petersburgŭ ministrulŭ de esterne rusescŭ **Nicolai Giers** în etate de 74 anĭ. Elŭ a fostŭ unulŭ dintre bărbaţii de statŭ cei mai harnicĭ ai Rusiei. Ca şcolarŭ alŭ lui Gorciacov, Giers a păşitŭ în urmele lui. A fostŭ unu apĕrătorŭ alŭ raporturilorŭ prietenescĭ cu Prusia şi cu Austro-Ungaria, ceea ce dovedesce şi stăruinţa sa pentru a încheia tratate comerciale cu aceste douĕ state, prin carĭ şĭ-a terminatŭ activitatea sa. Cu tóte astea Giers s'a supusŭ voinţei Ţarului Alexandru III şi a făcutŭ unŭ pasŭ hotărîtŭ pentru apropiarea Rusiei de Francia, la ceea ce a contribuitŭ multŭ politica lui Bismark, care ţintea a isola Francia cu desĕvêrşire. Giers, prin apropiarea de Francia, a căutatŭ sĕ o scutéscă pe acésta de posibilitatea ca întro bună diminéţă sĕ năvăléscă Germania asupra ei, ér de altă parte a voitŭ, ca Rusia sĕ aibă mână libera şi sĕ nu mai atêrne intru nimicŭ de influinţele politice din Berlinŭ. Totodată însĕ elŭ a stăruitŭ multŭ pentru susţinerea păcii şi sistarea conflictelorŭ. In loculŭ lui Giers a fostŭ numitŭ provisoriu *Şişkin*, ajutorulŭ lui de până acuma. Despre Şişkin se dice, că nu ar fi aşa de iubitorŭ de pace şi lipsitŭ de patimă, ca Giers. De aceea chiar şi numirea lui provisorică în postulŭ lui Giers a deşteptatŭ óre carĭ ingrijirĭ la Berlinŭ şi Viena.

*

Totŭ în sĕptĕmâna trecută a muritŭ celŭ din urmă mareşalŭ francesŭ din timpulŭ împĕrăţiei de a doua a Franciei, adecă: mareşalulŭ **Canrobert**. Elŭ s'a născutŭ în 9 Iunie 1809 în St.-Céré şi în etate de 17 anĭ intră în scóla militară dela St. Cyr. Eşitŭ din scóle fŭ numitŭ oficierŭ în Africa unde petrecu multŭ timpŭ şi unde ca comandantŭ alŭ regimentului de Zuavĭ bătu de repeţite-orĭ pe Arabĭ şi pe Cabyli. La 1850 fŭ înaintatŭ la rangulŭ de generalŭ, şi ajungêndŭ Louis Napoleon preşedinte alŭ republicei, numi pe Canrobert adjutantŭ alŭ sĕu. In rĕsboiulŭ Crimeicŭ purtă elŭ unŭ timpŭ comanda supremă. In rĕsboiulŭ dela 1859 îşĭ câştigă la Magenta şi la Solferino rangulŭ de mareşalŭ, precum şi marele ordinŭ alŭ legiunei de onóre. In rĕsbelulŭ dela 1870 cu Germanii, Canrobert fŭ prinsŭ la Metz. Intorsŭ în Francia elŭ se retrase în vieţă privată, dér dela 1879 luă parte şi in vieţa publică, fiindŭ alesŭ senatorŭ. In timpulŭ din urmă însĕ se retrase cu totulŭ şi din senatŭ, fiindŭ în continuu bolnăviciosŭ.

Mişcările socialiste în Ungaria.

In părţile de médă-di ale Ungariei mişcările socialiste au luatŭ întinderĭ primejdióse. S'a săturatŭ, după cum se vede, chiar şi poporulŭ maghiarŭ de stăpânitorii sĕi, carĭ sciu numai sĕ arunce la dărĭ grele, pentru ca sĕ aibă de unde cheltui pentru scopurile lorŭ de maghiarisare, dér nu se gândescŭ la poporŭ, care îmbrâncesce sub povara sarcinelorŭ publice şi care cere pâne, ér nu idei de maghiarisare, cu carĭ dilnicŭ îlŭ îndópă fanaticii sĕi stăpânĭ. Cei dintâi, carĭ s'au rĕsvrĕtitŭ în contra acestorŭ stărĭ de lucrurĭ au fostŭ chiar ţĕranii maghiarĭ din părţile de médă-di ale Ungariei. Incă cu câţĭ-va anĭ înainte s'au observatŭ printre aceştĭ ţĕranĭ anumite pornirĭ socialiste. Ei adecă începuseră a se rĕsvrĕti în potriva legilorŭ şi a stărilorŭ de lucrurĭ de adĭ, dicêndŭ, că nu vorŭ mai suferi, ca o mână de ómenĭ sĕ-i guverneze şi sĕ-şĭ jóce mendrele după placŭ, ér ei, ţĕranii, sĕ muncéscă pe séma altora şi sĕ n'aibă nicĭ măcarŭ dreptulŭ de a-şĭ alege şi ei deputaţĭ în dietă, carĭ sĕ le apere interesele. Dorinţa lorŭ se cuprinde mai alesŭ în punctulŭ, ca sĕ li-se dea şi lorŭ moşii şi averĭ, din carĭ sĕ pótă trăi, ér de altă parte sĕ se dea fiă cărui cetăţénŭ dreptulŭ de-a vota. Este mare nedreptate, dicŭ ei, ca într'o ţéră ca asta, care are 17 milióne locuitorĭ, numai 800,000 de cetăţenĭ sĕ aibă votŭ la alegerĭ, numai aceştia sĕ pótă alege deputaţĭ în dietă şi astfelŭ numai aceştia sĕ pótă contribui la guvernarea ţĕrei, ér toţĭ ceialalţĭ cetăţenĭ, în numĕrŭ de peste 16 milióne, sĕ înghiţă nodurĭ şi sĕ se supună la tóte câte le facŭ cei dintâiu.

Aceste suntŭ învĕţăturile mai de căpetenia ale socialiştilorŭ din Ungaria. La începutŭ nu-i prea băga nimenea în sémă, căcĭ erau numai o mână de ómeni. Dér abia au trecutŭ vre-o şése anĭ de când au începutŭ a se ivi primii socialiştĭ în Ungaria şi étă, că astădĭ numĕrulŭ lorŭ s'a sporitŭ, s'a organisatŭ şi s'a întăritŭ aşa de tare, încâtŭ s'au pusŭ pe grijĭ seriόse tóte autorităţile, începêndŭ dela ministrii până la cei din urmă solgăbirĕi din acele părţĭ.

Mai marĭ întinderĭ au luatŭ socialiştii în comitatele Bichişŭ, Ciongradŭ, Cianadŭ, ba chiar şi prin Timişŭ Torontalŭ etc. S'au întăritŭ, s'au organisatŭ şi s'au lăţitŭ în tóte părţile. Chiar şi la Cluşiu au începutŭ a se ivi numĕroşĭ socialiştĭ, carĭ dilele acestea voiau sĕ ţină o adunare, dér au fostŭ opriţĭ de primarulŭ oraşului.

Nicĭ miliţia, nicĭ gendarmii nu suntŭ în stare de-a înăbuşi mişcările socialiştilorŭ; ei ţinŭ nóptea adunărĭ, în carĭ rostescŭ vorbirĭ aţiţătóre în potriva stărilorŭ de adĭ şi fiind-că printre ei se află şi Nemţĭ, ţinŭ vorbirĭ şi în limba germană. Se vede, că acestora nu le pasă de gărgăunii celorŭ ce nu vorŭ sĕ scie şi sĕ audă de altă limbă, afară de cea unguréscă.

Pentru a-i îmblândi pe socialiştĭ, s'au luatŭ acum mĕsurĭ de-a le pune la îndemână mai multe mijlóce de câştigŭ, precum împletitulŭ coşarcilorŭ, cultivarea gândacilorŭ de mĕtase, legumăritulŭ şi alte multe, pentru carĭ se va cere ajutorŭ dela statŭ. Oraşulŭ Ciaba a hotărîtŭ sĕ cumpere o moşiă de 3,500 de jugĕre, pe care o va împărţi între poporŭ numai ca sĕ-lu mulţuméscă şi sĕ nu se mai arunce în braţele socialismului. Ministrulŭ de finanţe a promisŭ, că va face şi elŭ totŭ posibilulŭ pentru a ajutora cumpĕrarea acelei moşii.

Tóte suntŭ bune, dér nu scimŭ cum se vorŭ puté năbuşi prin acésta mişcările socialiste, căcĭ poporulŭ e apăsatŭ pretutindenea, nu numai în părţile Ciabei. Trebue dér uşurate sarcinele poporului peste totŭ şi sĕ 'i se facă dreptate, căcĭ altfelŭ ţéra cu greu va puté fi scutită de mişcările socialiste.

Noua „partidă poporală“.

Dilele trecute s'a formulatŭ în Budapesta programulŭ unei nouĕ partide politice, care şĭ-a căpătatŭ numele de „partidă poporală“. Programulă partidei cuprinde 14 puncte şi e de următorulŭ cuprinsŭ:

Punctulŭ nostru de mânecare este formarea unui partidŭ politicŭ, care şi-a pusŭ de scopŭ apărarea caracterului creştinŭ alŭ societăţii nóstre şi sĕ vindece vătămirile cărora a fostŭ în patria nóstră espusă biserica catolică şi în generalŭ creştinismulŭ, şi sĕ îmbrăţişeze interesele economice şi politice ale naţiunei şi ale poporului. Pe basa acésta generală se primesce în partidŭ fiă-care credinciosŭ creştinŭ pentru apĕrarea intereselorŭ reciproce şi împăcavere.

Partidulŭ poporalŭ, ca partidŭ politicŭ ungarŭ independentŭ, formându-se pe basa dreptului publicŭ maghiarŭ şi a transacţiunei dela 1867, care formézā partea intregitóre a acesteia, a stabilitŭ următorulŭ programŭ:

1. Pretindemŭ revisuirea legilorŭ despre căsĕtoria civilă şi conducerea matriculelorŭ de statŭ.

2. Ne vomŭ lupta contra acelorŭ ordinaţiunĭ şi proiecte de legĭ, carĭ suntŭ în contradicere cu spiritulŭ creştinismului sĕu periclitézā înţelegerea pacĭnică, care în interesulŭ ţĕrei trebue sĕ se restitue între confesiunile legalŭ recipiate.

Drepturile şi libertatea confesiunilorŭ le stimămŭ, şi dorimŭ sĕ le susţinemŭ, dér pretindemŭ în schimbŭ drepturile şi libertatea cuvenită bisericei catolice.

3. Pretindemŭ autonomia catolică şi prin urmare estradarea fondurilorŭ şi fundaţiunilorŭ catolice.

4. Vomŭ apĕra libertatea de instrucţiune, asigurată prin legĭ atâtŭ confesiunei catolice, câtŭ şi celorlalte, şi pretindemŭ lărgirea acestei libertăţĭ pentru tóte gradele învĕţămêntului.

5. Fiind Ungaria în rêndulŭ primŭ statŭ agricolŭ, pretindemŭ luarea în considerare în politica vamală, de comunicaţiune şi a dărilorŭ de spirtuóse, a intereselorŭ negligeate ale publicului economicŭ şi mai alesŭ ale micilorŭ proprietarĭ.

6. Pretindemŭ sĕ se ia tóte acelea dispoşiţiunĭ legale, carĭ asigură vieţuirea şi bunăstarea poporului agricolŭ în patria nóstră.

7. Pretindemŭ, ca interesele de creditŭ ale micilorŭ proprietarĭ şi micilorŭ industriaşĭ sĕ se ia în considerare şi sĕ se resólve prin dispoşiţiunĭ corĕspundĕtóre legale şi prin asocierĭ înfiinţânde pe lângă

---

pilŭ micŭ. Unde sĕ potŭ închide ochii câtŭ fŭ nóptea de mare? Totŭ am plânsŭ şi m'am înturnatŭ de pe o parte pe alta, până se zăria de diuă. Atuncĭ mĕ sculai, îmĭ dĕdu fratemi-o nisce haine de ale lui şi eşii afară. Vĕdui în ograda părintéscă sĕrăcia sălăşluită în dragă voia ei: poiata surpată, şura descoperită, coteţele góle, casa numai hêrbŭ şi, deşi era tómnă, nicĭ unŭ pai de fênŭ, nicĭ unŭ snopŭ de grâu pe lângă şură, ér în casă golătate. Imĭ părea par'că rĕu, că am venitŭ din Italia, dér acum era târdiu. Mĕ uitŭ peste drumŭ, unde lăsasem o casă, ca şi a nóstră, de grădele şi acoperită cu paiă. Adecă acolo o casă mare de pétră, acoperită cu şindile, grajdurĭ marĭ şi şură ca cele domnescĭ şi adunătură, Dómne, ca la grofĭ.

— „Ce domnŭ şéde peste drumŭ?“ întrebaiu pe frate-mi-o.

— „Domnu dracului!“ rĕspunse elŭ, „şéde Tóderŭ Strîmbulŭ, cine sĕ şédă, că dóră scii, că a lorŭ a fostŭ grădina de peste drumŭ.“

— „D'apoi cum, aşa bogatŭ mare este elŭ acum?“

— „Da, este celŭ mai bogatŭ în satŭ. Ce vedĭ la elŭ numai la domnii cei marĭ mai poţĭ vedé, dér elŭ e totŭ elŭ, totŭ Todorŭ Strîmbulŭ, din ale lui nime nu-lŭ mai scóte“.

— „D'apoi cum, cum?“

— „D'apoi aşa, că i-a datŭ Dumnedĕu bogăţiă şi nu-i harnicŭ de ea. Are atâta bine, de nu-i vrednicŭ capulŭ lui, şi din opincă totŭ nu ese; nicĭ până la sfânta biserică nu-lŭ vedĭ cu ciobóte, ca pe gazde, ci totŭ cu opincile acele felegóse, totŭ cu sumanulŭ lui celŭ lungŭ până la călcâiă şi totŭ cu prostia dinainte de 48“.

Din vorbele frate-mi-o vĕdui numai decâtŭ pisma lui cătră Tóderŭ Strîmbulŭ, dér nu-i rĕspunseiu nimicŭ, ci cugetai în mintea mea: Pagubă, că nu te aflai şi pe tine, ca pe Tóderŭ Strîmbulŭ.

Esŭ apoi în pórtă şi de cine dau cu ochii? De Tóderŭ Strîmbulŭ. Era în curte, prindea caii la căruţă. Eu mergŭ la elŭ.

— „Bună diminéţa, Tódere!“

— „Sĕ trăescĭ cu bine, dér tu eştĭ Pavele? Uite, că era câtŭ p'aci sĕ nu te cunoscŭ? Când ai venitŭ? Hai la noi, întră înlăuntru!“

Şi se pune Tóderu meu pe poveştĭ cu mine şi pe ospĕtate, ca vreme de unŭ césŭ; apoi îmĭ dise: Frate Pavele, de nu ţi-a fi urîtŭ, şedĭ la noi câte-va dile, mai vedĭ sĕ nu se întêmple ceva cu vitele, că muerile nu prea sciu ele rêndulŭ vitelorŭ, ca bărbaţii, că eu am sĕ mergŭ la oraşŭ, îmĭ ducŭ băieţii la şcólă şi slugile suntŭ la plugŭ; i-am trimisŭ de Duminecă séra şi până Sâmbătă séra nu mai vinŭ. Tu fi bunŭ şi fi gazdă, până viu, c'apoi ne împăcămŭ noi, ca ómenii şi ca fraţii“.

Şi se duse Tóderu meu cu 3 copii la şcólă, ér eu cu muerea lui şi cu alţĭ 4 copii mai micĭ rĕmaserămŭ acasă. Imĭ părŭ bine, că am unde sta şi că nu trebue sĕ mănâncŭ din sĕrăcia frate-meu, că bine vedeam, că nicĭ elŭ nu are prea multŭ. După vre-o 3 dile veni Tóderŭ Strîmbulŭ acasă voiosŭ, că şi-a aşedatŭ copiiĭ la ómenĭ de omeniă, şi mĕ întrebà: Ei, Pavele, ce gândŭ ai sĕ începĭ, decă te-a mai adusŭ Dumnedeu în satulŭ nostru? Er eu par'că acum vĕdŭ, cum i-am respunsŭ:

— „Ce sĕ începŭ? Voiu munci la unulŭ şi la altulŭ, sĕ am cu ce trăi de pe o di pe alta, că vĕdŭ, că de tata n'a rĕmasŭ mai nimicŭ, nicĭ frate-mi-o cu spuza ai multă de copii n'are, cu ce trăi omenesce, nu i-oi mai îmbuldi şi eu!“

— Aşa-i, frate Pavele“, îmĭ dise elŭ, „e chiar pe cum spui. Dreptŭ aceea, de vréi, rĕmâi la mine până la anulŭ nou, ţi-oi face haine după cum ni-e portul nostru cest românescŭ, apoi dela anulŭ nou încolo vomŭ vedé, ce-a mai da Dumnedeu!“

Eu m'am învoitŭ, ba încă mulţămeam lui Dumnedeu sfântul, că de-i frate-mi-o sĕracŭ, baremĭ se află unŭ vecinŭ şi unŭ prietinŭ vechiu, care are şi ce-mĭ da de lucru, dér şi cu ce mĕ îmbrăca şi hrăni, că eram golŭ ca napulŭ.

Aşa am rĕmasŭ slugă la elŭ. Numai decâtŭ a scosŭ unŭ valŭ de pănură şi mi-a făcutŭ sumanŭ şi ciórecĭ; a mai scosŭ unŭ altŭ valŭ de pânză şi mi-a făcutŭ schimburĭ, mi-a datŭ unŭ şerparŭ de-a lui, cam ponositŭ, dér bunŭ, mi-a cumpĕratŭ pieptarŭ şi şi păláriă, ér de sub o laviţă a scosŭ o pĕreche de opincĭ de piele de bou nerase şi mi-a spusŭ: rade-le şi le îngurgă, şi le pórtă sănĕtosŭ!

In câte-va dile eram ér în portulŭ meu celŭ vechiu, care nu numai, că nu-lŭ purtasemŭ, dér nicĭ nu-lŭ vĕdusem 12 anĭ. Amu eram omŭ de rêndŭ: Lucram cu tragere de inimă, unde mĕ punea, că vedeam, că mĕ are dragŭ şi-'i-e milă de mine. La anulŭ nou mĕ puse morarŭ

ajutorŭ de statŭ. Mai departe vomŭ sprijini orĭ-şi-ce tendinţă, alŭ cărei scopu este valorisarea mai favorabilă a productelorŭ agrare şi industriale.

8. Pretindemŭ alcătuirea unui sistemŭ de dare mai justŭ; stabilirea minimului corĕspundĕtorŭ stărilorŭ nóstre ale neplătitorilorŭ de dare, şi întroducerea dărei fundamentale.

9. Pretindemŭ simplificarea manipulaţiunei de dare şi întroducerea unei astfelŭ de manipulaţiunĭ, ca fiă-care contribuabilŭ s'o pricépă şi s'o pótă controla în interesulŭ sĕu propriu.

10. Partidulŭ nostru voesce, ca statulŭ se sprijinéscă pe miculŭ industriaşŭ şi pe muncitorŭ în concurenţa cu industria mare şi cu capitalulŭ.

11. Pretindemŭ regularea raportului dintre muncitorŭ şi stăpânŭ, şi mai alesŭ apĕrarea intereselorŭ familiare morale şi sanitare ale muncitorilorŭ; mai departe estinderea în mĕsură mai mare a asigurării muncitorilorŭ. In fine pretindemŭ, sĕ se întroducă o lege mai severă pentru observarea rĕpausului de Duminecă.

12. Referitorŭ la arangiarea administraţiunei, partidulŭ poporalŭ atuncĭ îşĭ va stabili punctulŭ de vedere, când guvernulŭ îşĭ va presenta proiectele în privinţa acésta; dér deja acum pretindemŭ îndreptarea administraţiunei şi combatemŭ orĭ-ce felŭ de organisare, care cu escluderea conlucrării cetăţenilorŭ ar mări omnipotenţa statului.

13. Paridulŭ nostru doresce sĕ observe o ţinută pe deplinŭ prevenitóre faţă de naţionalitățĭ, şi sĕ ia în considerare pretensiunile lorŭ *întru câtă suntŭ compatibile cu unitatea statului ungarŭ şi caracterulŭ sĕu naţionalŭ*, şi sĕ le împărtăşéscă de o procedură justă şi drépta.

14. Pretindemŭ sanarea abusurilorŭ electorale şi regularea în celŭ mai corĕspundĕtorŭ chipŭ a procedurei de verificare.

Scimŭ, că censulŭ, împărţirea cercurilorŭ electorale şi procedura electorală nu suntŭ mulţumitóre şi dau ocasiune la multe abusurĭ. Vomŭ ruga regularea acestora.

Cestiunea limbei române în Bucovina.

De unŭ timpŭ în cóce ómenii cu tragere de inimă din Bucovina pentru nemulŭ lorŭ românescŭ, s'au pusŭ cu tóte puterile, ca sĕ ridice în acea ţeră *limba românéscă* la nivelulŭ şi dreptulŭ ce i-se compete. Étă ce scrie *„Deşteptarea“* în acéstă cestiune de cea mai mare importanţă pentru esistenţa nemului nostru:

Décă în de obşte nu ne vomŭ încorda tóte puterile în lupta pentru drepturile cele atâtŭ de sfinte ale limbei nóstre; décă n'omŭ face cu toţii, micŭ şi mare, tînĕrŭ şi bĕtrână, învĕţatŭ şi neînvĕţatŭ acestŭ lucru mare, care'i temelia vieţii nóstre, apoi sciţĭ, ce ne aştéptă? — *Mórtea ne aşteptă! Da, mórtea, pentru-că unŭ poporŭ, care îşĭ lasă limba de peritŭ, pere şi elŭ numai decâtŭ!*

La noi în Bucovina a fostŭ o vreme, când numai fórte puţinĭ Românĭ se luptau pentru drepturile limbei românescĭ, aşa bunăóră pe la anulŭ 1848 se rĕspundeau pentru drepturile limbei nóstre numaì vestiţii boerĭ *Hurmuzăchenĭ*, apoi profesorulŭ ardeleanŭ celŭ de vecĭnică pomenire *Aronŭ Pumnulŭ*, şi póte încă vr'o câţĭ-va.

Astăḑĭ, slavă Domnului, avemŭ atâţia luptătorĭ pentru drepturile limbei românescĭ, încâtŭ nu 'i-amŭ mai puté numĕra póte nicĭ într'o ḑi întrégă, avemŭ luptătorĭ de aceia, carĭ îşĭ dau şi sudórea feţei lorŭ în lupta pentru dreptulŭ limbei. Aşa bunăóră domnulŭ *Modestŭ cavalerŭ de Grigorcea*, nu de florĭ de cucŭ a cheltuitŭ mulţime de banĭ cu tipărirea cărţii: *„Repertoriu pentru secretarĭĭ comunalĭ“*, care carte este unŭ odorŭ pentru némulŭ nostru, şi domnii Doctorĭ Aurelŭ *Onciulŭ* şi Florea *Lupu* nu de florĭ de cucŭ şi-au bătutŭ capulŭ atâta amarŭ de vreme, până ce au alcătuitŭ cartea aceea.

Vorba este aşa-déră, că noi Românii Bucovinenĭ amŭ începutŭ a da bine înainte cu limba nóstră, déră nu toţĭ, şi tocmai aicea îi buba. Luaţĭ decĭ séma, ce vĕ spunemŭ, iubiţilorŭ cetitorĭ: *Toţĭ trebue sĕ luptămŭ pentru drepturile limbei nostre, toţĭ trebue sĕ mergemŭ cu curajŭ înainte!*

Nenorocirea vaporului „Elba“.

Mercurĭ în 30 l. c. la $5^1/_2$ óre diminéţa s'a întêmplatŭ o mare nenorocire pe marea nordică. Nu departe de Hoek adecă s'au ciocnitŭ două năi: „Erathie“ (englesă) şi „Elba“ (germană) lovind cea d'întâiu pe acésta din urmă cu ciocŭlŭ chiar lângă maşină aşa încâtŭ întrândŭ apa prin spărtura produsă, vaporulŭ „Elba“ în timpulŭ scurtŭ de 20 minute se cufundă. După datele de până acuma pe vaporulŭ „Elba“ se aflau cu totulŭ 290 de persóne, dintre carĭ *s'au putută mântui numai 20 cu ajutorulŭ barcelorŭ*, ér ceilalţĭ au căḑutŭ jertfe valurilorŭ turbate.

De multŭ nu s'a întêmplatŭ o catastrofă atâtŭ de gróznică. Cei mântuiţĭ au ajunsŭ la uscatŭ aprópe toţĭ golĭ şi îngheţaţĭ pe jumĕtate.

Impĕratulŭ Wilhelm îşĭ esprimă la biroulŭ lui „Norddeutscher Lloyd“ alaltăerĭ prin adjutantulŭ sĕu cea mai adêncă condolenţă pentru catastrofa înfricoşată. Intre pasagierii nenorociţĭ se aflau şi 10 persóne din Austro-Ungaria, între carĭ unŭ Românŭ cu numele *Angelŭ Precupŭ* şi probabilŭ, că Românŭ va fi şi altulŭ cu numele *Ioanŭ Cismariu.*

Date sigure despre acéstă mare nenorocire vorŭ sosi numai în proximele ḑile.

Din suferinţele poporului.

Reteagŭ, 30 Decemvre 1894.

(F i n e.)

III.

In véra trecută, după procesulŭ Memorandului, când voinicoşii domnĭ Maghiarĭ vedeau numai Românĭ rebelĭ şi revoluţii, atuncĭ s'au întêmplatŭ şi în Reteagŭ lucrurĭ minunate. Ca sĕ pótă bunulŭ cetitorŭ pricepe mai bine cele întêmplate, trebue sĕ-i dau o lécă de îndrumare la cunóscerea topografiei Reteagului.

Opidulŭ Reteagŭ e situatŭ pa şesulŭ Someşului mare, acolo îşĭ au foştii iobagĭ grădinile şi casele. Dér foştii nobilĭ şi curtea groféscă şi biserica reformată, şi vechia şcólă ref. şi casa paroch. ref. suntŭ pe dealŭ; acestea suntŭ lucrurĭ „mai de cinste“, decâtŭ ale iobagilorŭ, şi trebuiau sĕ stea mai susŭ. Adevĕraţii Ungurĭ în Reteagŭ suntŭ numai nobilii, nemeşii, mai toţĭ calicĭ. Ei şi sciu bine unguresce, ér Ungurii iobagĭ nu se potŭ deosebi întru nimicŭ de Românĭ, din care causă şi din partea Ungurilorŭ suntŭ numiţĭ „proştĭ“ (a parasztok), pe când ceilalţĭ suntŭ numiţĭ nobilĭ (a nemesek).

Şesulŭ dér e locuitŭ de *„proştĭ“* (Românĭ şi Ungurĭ), ér délulŭ olarilorŭ de nobilĭ, carĭ mai toţĭ suntŭ olarĭ, din care causă sĕ şi numesce délulŭ lorŭ uliţa olarilorŭ, orĭ uliţa nemeşilorŭ. Ei, nemeşii, suntŭ Ungurĭ marĭ, n'au nimicŭ comunŭ cu proştii, numai când mergŭ la ei după lapte orĭ făină, vorbescŭ românesce, altcum numai şi numai unguresce. Portulŭ încă e desclinatŭ de alŭ foştilorŭ iobagĭ, nemeşii umblă cu nădragĭ ér nemeşóicele cu haine *la modă*, — cum e moda lorŭ, încâtŭ Alexandri, fiă ertatŭ, li-ar cânta:

Boerĭ sĕ fiă:
Er fugĭ d'acolo nu mai visa!
Totŭ ce-i pe dênşii e pe datoriă
Şi-acasă n'au nicĭ ce mânca.

Care dintre foştii iobagĭ se calicesce şi ajunge la sapă de lemnŭ, se ḑice, că *se nemeşesce;* care lucră rĕu pămêntulŭ, se ḑice că-lŭ lucră *ca nemeşii;* care face parĭ de viă tare slabĭ şi subţirei, se ḑice, că face *parĭ nemeşecĭ*. Er care Ungurŭ dintre foştii iobagĭ face legăturĭ prea marĭ cu nemeşii, orĭ dóră chiar ia în căsĕtoriă nemeşóică, acela în scurtă vreme devine *nemeşŭ*, ca nemeşii, adecă calicŭ.

Aşa-i în Reteagŭ. Destulŭ, că nemeşii de pe délulŭ lorŭ facŭ în unele privinţe pe domnulŭ. Pe când ceilalţĭ muncitorĭ séra se culcă de timpuriu véra, după lucrulŭ celŭ greu alŭ câmpului, ca sĕ se pótă scula de timpuriu şi apuca la muncă, p'atuncĭ nemeşii, cu deosebire tineretulŭ, cântă la lună de rĕsună satulŭ, firesce totŭ cântece „patriotice“, ca:

Akár iszom, akár nem
Mégis részeges a nevem
şi
Nekem olyan asszony kell
Ha beteg is keljen fel.

Er postulŭ de gendarmŭ e acolo pe délulŭ lorŭ, îi vede, îi aude, dér şi gendarmii Ungurĭ „patrioţĭ“ fiindŭ, le încuviinţéză tóte, că a cânta cântece patriotice nu-i opritŭ, chiar cu risiculŭ de-a nu puté dormi omulŭ cinstitŭ şi ostenitŭ de gura lorŭ.

Destulŭ, că nemeşuţii aceştia, într'o séră după procesulŭ Memorandului, încă au cântatŭ până târḑiu, apoi au începutŭ a striga unguresce în gura mare: *„Cui îi dragă viéţa, scole-se şi fugă, că s'au sculatŭ Românii şi pe toţĭ îi omoră“*. Ba au mersŭ şi mai departe, cu acéstă veste au sculatŭ pe preotulŭ reformatŭ, acela s'a retrasŭ cu tótă familia la casarma gendarmilorŭ, dimpreună cu alţĭ fruntaşĭ Ungurĭ. Acum Românii îi rîdŭ şi ḑicŭ, că domnii şi-au trimisŭ dómnele şi domnişórele la gendarmĭ.

Asta încă n'a fostŭ destul! Tótă suflarea unguréscă, afară de foştii iobagĭ, s'au sculatŭ şi au apucatŭ, — spăriaţĭ ca Troienii la întrarea lui Ulise — în tóte părţile. Unii au alergatŭ la trenŭ şi au telegrafatŭ după mai mulţĭ gendarmĭ. Gendarmii din Reteagŭ tótă nóptea au puşcatŭ prin bercurĭ, câtŭ era vai şi amarŭ de bietele sălcĭ, ér Românii dormiau, dér nu somnulŭ de vecĭ, căcĭ diminéţa se sculară şi apucară la lucru, care încătrău, fără de a sci ceva despre cele întêmplate. Adoua-di şi sosì în Reteagŭ unŭ ofiţerŭ de gendarmĭ din Mureşŭ-Oşorheiu cu domnĭ mulţĭ, şi constatară, că au fostŭ păcăliţĭ de olarii cei tinerĭ. I-au închisŭ dóră pentru acéstă faptă a lorŭ? — Ferĭ Dómne! Suntŭ „soiu nobilŭ“ şi nobililorŭ li-e iertatŭ sĕ facă şi bazaconii. Cine a rĕmasŭ blamatŭ? Românii nu, dér Românulŭ ţine minte bazaconiile, ce se facŭ pe socotéla lui; Românii îşĭ vĕdŭ de ale lorŭ şi lucrândŭ şi mergêndŭ pe lângă vite, ei cântă:

Dă, Dómne, pe gândulŭ meu
Sĕ fiă codrulŭ birĕu
Şi frunda solgăbireu
Sĕ trăescŭ cum oiu vré eu!

I. P. R.

SCIRILE ḐILEI.

21 Ianuarie.

Distincţiunĭ. Au fostŭ decoraţĭ de către Maj. Sa Regele Carolŭ cu ordinulŭ *Corona României* în gradulŭ de *ofiţerŭ* d-nii: E. *Davidŭ*, I. *Ralet*, P. *Răşcanu* profesorĭ de universitate; în gradulŭ de *cavalerŭ*, între alţii: d-lŭ Teofilu *Frâncu*, şefŭ de birou la ministerulŭ de instrucţiune publică; d-lŭ Dr. I. *Neagoe*, profesorŭ de higienă la liceulŭ Mateiu Basarabŭ; d nii T. D. *Sperantă*, publicistŭ şi M. *Străjanu*, profesorŭ

---

la móra asta, unde mĕ vedeţĭ şi astăḑĭ, elŭ m'a însuratŭ, elŭ m'a înzestratŭ, cu purcelŭ, cu viţică, cu unele şi altele, din agonisita lui trăescŭ până în ḑiua de adĭ, vedĭ bine, după muncă, dér mai bine nu dorescŭ nicĭ pentru copiiĭ mei, decum am avutŭ eu de când îi călcai pragulŭ, când venìi din cătane, şi până acum ce a închisŭ ochii.

Aşa ne povestea Pavelu Turcului, morarulŭ din móra lui Tóderŭ Strîmbulŭ, mai acu-sŭ 2 anĭ, când eram sĕ-mĭ macinŭ de érnă. Er eu, cu mai cu câţĭ-va, carĭ eram la elŭ în móră, îlŭ întrebarămŭ, sĕ ne spună, că elŭ trebue că scie, pe ce cale s'a făcutŭ Tóderŭ Strîmbulŭ atâtŭ de bogatŭ, că ómenii ḑicŭ, că elŭ ar fi aflatŭ banĭ?

Şi Pavelu Turcului, morarulŭ, ne spuse aşa: Dragii mei, şi eu audisem, că Tóderŭ Strîmbulŭ ar fi aflatŭ banĭ. Şi l'am întrebatŭ odată, că deşi-i eram slugă, cum s'ar spune, dér îndrăsneam, că trăisemŭ bine la olaltă încă ca copilandri; dér elŭ îmĭ spuse mie aşa:

„Frate Pavele! Audit'am şi eu povestindu-se printre ómenĭ, că aşĭ fi aflatŭ banĭ, dér nu-i adevĕratŭ. Dumneḑeu scie sufletele şi inimele ómenilorŭ, scie şi aceea, că eu numai adevĕrulŭ ţi-lŭ spunŭ, ca la unŭ omŭ alŭ meu. Mĕ, când ai mersŭ cătană, scii că fraţii mei erau însuraţĭ şi surorile mele măritate. Eu rĕmăsei în casă pe grădina de peste drumŭ dela voi, singurŭ cu bĕtrânii mei. Eu m'am însuratŭ, am luatŭ pe Rusanda Mocanului. Cu ea am căpătatŭ tótă moşia lorŭ şi tóte vitele şi totŭ ce avea mocanulŭ, socru-meu, că numai pe Rusanda o avea. Multŭ n'au trăitŭ nicĭ părinţii mei, nicĭ socrii, că toţĭ erau bĕtrânĭ. In vre-o patru anĭ am avutŭ 3 îngropăciunĭ, mama a trăitŭ mai multŭ; ea a muritŭ cam la 2 anĭ după tata. Vremĭ au umblatŭ bune, moşiă aveam o fĕrmă rĕmasă dela tata şi una întrégă dela socrii. Vite-'mĭ rĕmaseră dela socrii mai multe şi mai bune, decâtŭ orĭ la ce omŭ din satŭ. Apoi vitele se şi mai sporescŭ repede, aşa că în câţĭ-va anĭ bunĭ mĕ vĕḑui la turma de oi. De aci încolo fù lesne. Sănĕtosŭ am fostŭ, muiere cuminte mi-a datŭ Dumneḑeu, munciamŭ şi cruţamŭ amêndoi; vindeamŭ în totŭ anulŭ vite şi bucate, caşĭ şi lânĭ, şi puneamŭ banii bine. Erna adunamŭ piétră până avui o grămadă mai câtŭ şura asta de mare, şi adunamŭ lemne peste lemne. Când chibzuìi că-mĭ suntŭ destule, băgai meşterĭ şi-mĭ zidiră casa şi grajdulŭ şi şura, tóte într'o véră. Dumneḑeu a fostŭ totŭ cu mine. Orĭ-ce aveamŭ de vêndutŭ — avea preţŭ; orĭ ce cumpăramŭ, cumpăramŭ cu câştigŭ şi mai nicĭ nu mi-s'a cunoscutŭ cum mi-am făcutŭ oletele.

S'a făcutŭ de vêndare móra asta. Sĕrăcise nemeşulŭ rĕu şi mi-a îmbiat'o s'o cumpĕrŭ. Preţulŭ era mare, că cerea 3000 fl. pe ea; eu atâţa banĭ nu aveamŭ, dér făcui têrgŭ cu elŭ totuşĭ; îi dĕdui 1000 florinĭ banĭ gata, apoi îi dĕdui o vacă, 2 boi, vre-o 30 de oi, mai grâu, fĕnŭ, cucuruzŭ şi aşa l'am plătitŭ. De atuncĭ numai mişcŭ, şi bogăţia cresce, căcĭ Dumneḑeu este totŭ lângă mine cu darulŭ lui celŭ sfântŭ. Apoi cheltuele marĭ nu am, decâtŭ cu copiiĭ la şcóle. Pe de ale mâncării şi pe haine nu dau banĭ, tóte se facŭ în casă; banĭ pentru copiĭ la şcólă facŭ din miei, din lânĭ, din oi sterpe, mai şi din bucaţe, că móra adună, şi aşa eu potŭ ḑice: Slavă ţie Dómne, că cu mare darŭ m'ai învrednicitŭ. Copiĭ încă am bunĭ, cei dela şcólă învaţă bine, ér cei de acasă pórtă córnele plugului, ca şi mine!“

Aşa ne povestea morarulŭ şi mai adăugea: „Noroculŭ şi cu mintea, unde se întêmplă de se punŭ într'unŭ locŭ, facŭ minunı!“

Şi în adevĕrŭ, minunĭ facŭ. Tóderŭ Strîmbulŭ a avutŭ parte de amêndouĕ, şi minunĭ a făcutŭ. Adĭ e în grópă, dér au rĕmasŭ după elŭ, ca după unŭ domnŭ de cei marĭ: 1 feciorŭ doftorŭ, unulŭ popă, o fată preutésă, o fată-i măritată după Gavrişu Gorii, care-i primarŭ la noi, unŭ feciorŭ pórtă economia cea mare, şi unulŭ e în cătane nu sciu ce tistŭ mare. De i-a datŭ Dumneḑeu norocŭ în avere, i-a datŭ şi minte sĕ o chivernisésca şi sĕ scie ce face cu ea, dér câtŭ a trăitŭ, de departe îlŭ cunosceai: opinca n'a lepădat'o în vecĭ; ba, de ḑicea cine-va, că de ce nu-şĭ cumpĕră ciobote? elŭ rĕspundea rîḑêndŭ: Da, aşa! Ai vré sĕ mi-se strîmbe şi celalaltŭ piciorŭ? De nu alta, sĕ lunecŭ sĕ-mĭ spargŭ capulŭ?! Bine, că m'a feritŭ Dumneḑeu de boconcĭ cătănescĭ, nu mi-oi mai fereca eu de bună voiă piciórele în turecĭ, ca Sĕcuii.

Er sĕracii şi necăjiţii şi adĭ pomenescŭ cu smereniă pe Tóderŭ Strîmbulŭ.

r.

la liceulŭ din Craiova; d-lŭ Dr. Aurelŭ *Babeşŭ* chimistŭ la institutulŭ de bacteriologiă; d-lŭ T. *Nicolau*, profesorŭ la gimnasiulŭ din Brăila. Cu ordinulŭ *Stéua României* în gradulŭ de cavalerŭ a fostŭ decoratŭ între alţii d-lŭ N. Drocŭ-*Bărcianu*, directorulŭ gimnasiului din Giurgiu.

—o—

Persecuţiunĭ. „*Tribuna*" de adĭ publică următórea telegramă, ce i-se' trimite din Aradŭ: „Dómna Emilia şi domnişóra Dorina Raţiu de nou suntŭ persecutate şi învitate pe adĭ, 2 Februarie, înaintea tribunalului din Seghedinŭ. Apărătorulŭ Dr. Stefanŭ C. Popŭ a plecatŭ la Seghedinŭ pentru a-le oferi serviciile sale".

—o—

Alegerea din Şimleulŭ-Silvaniei. In 5 Februarie n. se va face alegere de deputatŭ în cerculŭ electoralŭ alŭ Şimleului-Silvaniei, unde păşesce ca candidatŭ ministrulŭ preşedinte br. Desideriu *Bánffy*. Alegĕtorii românĭ din acelŭ cercŭ au fostŭ convocaţĭ într'o adunare, ca sĕ proclame—cum i-se scrie „Dreptăţii — *pasivitatea* în faţa acestei alegerĭ. Cu tóte acestea însĕ deputatulŭ *Nicolae Şierbanŭ* şi-a pusŭ candidatura, a plecatŭ în cercŭ, ca sĕ-şĭ ţină discursulŭ-programŭ şi a împărţitŭ şi proclamaţiunĭ cătră alegĕtorii românĭ.

—o—

Pentru honveḑii din 1848. Budgetulŭ ministeriului de rĕsboiu cuprinde o rubrică în care se prevede suma de 300.000 fl. pentru ajutorarea honveḑilorŭ din 48. Fóia ungurĕscă din Clujiu „Ellenzék" scrie, că suma acésta se va mai mări cu 180,000. Scurtŭ şi cuprinḑĕtorŭ dĕră: honveḑilorŭ rebelĭ din 1848—49 li-se dă din visteria statului 480,000 fl., ĕr pe noi Românii ne oprescŭ a aduna banĭ pentru a ridica unŭ monumentŭ lui Iancu.

—o—

O interesantă statistică militară. Din ordinulŭ ministrului comunŭ de rĕsboiu s'a publicatŭ anuarulŭ statisticŭ pentru 1893, în care se constată între altele, că în acelŭ anŭ *peste 30,000 de tinerĭ nu s'au înfăţişatŭ la asentare.* Acestŭ numĕrŭ este a se referi numai la Transilvania, Banatŭ şi Ţĕra-ungurĕscă. Causa suntŭ *emigrările*, carĭ în anii din urmă au luatŭ întinderĭ îngrijitóre. Acésta o arată mai bine următórele date: dintre tinerii născuţĭ în 1857 nu s'au presentatŭ la asentare 5841; dintre cei născuţĭ la 1867 nu s'au presentatŭ 7000; dintre cei născuţĭ la 1869 nu s'au presentat 8141; dintre cei născuţĭ la 1870 nu s'au presentatŭ 9568; dintre cei násc. la 1871 nu s'au presentatŭ 10,333; dintre cei násc. la 1872 nu s'au presentatŭ 11,465. Va sĕ ḑică în fiă-care anŭ numĕrulŭ tinerilorŭ, carĭ nu se presentă la asentare, cresce cu paşĭ fórte repeḑĭ, aşa că numĕrulŭ totalŭ alŭ celorŭ ce nŭ s'au presentatŭ la miliţiă este *115,741.* Cei mai mulţĭ dintre aceştia suntŭ *din Ardélŭ*, ai căruia locuitorĭ emigrĕză în România, şi din Ungaria de médă-nópte, ai căreia locuitorĭ *slovacĭ* emigrĕză în America. Tóte gazetele ḑic, că trebue sĕ se ia repede mĕsurĭ pentru impedecarea emigrărilorŭ, *căcĭ e periculŭ pentru miliţiă.*

—o—

Societatea pentru cultura şi literatura română din Bucovina, alŭ căreia preşedinte este d-lŭ baronŭ Eudoxiu Hormuzachi, ĕr secretarŭ d-lŭ Dr. St. Saghinŭ, işĭ va ţiné adunarea generală Duminecă în 10 Februarie st. n. în Cernăuţĭ. La ordinea ḑilei va fi între altele: alegerea a 6 membri în comitetŭ, încuviinţarea bugetului pe anulŭ 1895, discursurĭ şi propunerĭ privitóre la interesele societăţii etc.

—o—

Papa hotărî sĕ înfiinţeze în Constantinopole unŭ institutŭ mai înaltŭ pentru crescerea clerului greco-catolicŭ. Lângă institutŭ se va edifica şi o biserică în care liturgia se va celebra după ritulŭ grecescŭ.

—o—

Concerte. Musica militară va concerta mâne sĕră, Duminecă, la restaurantulŭ Fleischer. — Musica lui Costi Găluşcă va concerta, începĕndŭ de mâne, în fiă-care Duminecă şi Mercurĭ séra la otelulŭ „Europa".

—o—

„Călindarulŭ plugarului pentru anulŭ 1895", a apărutŭ în tipografia „*A. Mureşianu*" din Braşovŭ, continuă de-a fi fórte căutatŭ şi căldurosŭ primitŭ din partea publicului. Doritorii de a avé acestŭ călindarŭ sĕ grăbĕscă a şi-lŭ procura pănă mai avemŭ esemplare disponibile. Pentru încungiurarea cheltuelilorŭ, abonenţii „Gazetei" şi-lŭ vorŭ puté procura mai uşorŭ, trimiţĕndŭ preţulŭ „Calindarului" de-odată cu reînoirea abonamentului. Preţulŭ este 25 cr., la carĭ mai suntŭ a-se adauge 5 cr. pentru trimiterea cu posta. De vĕnḑare şi la libraria I. E. Ţeranu în Oraviţa.

Producţiunĭ şi petrecerĭ.

Tinerimea română din Sebeşulŭ săsescŭ învită la balulŭ, ce se va arangea Sâmbătă la 9 Februarie n. 1895 în sala cea mare dela otelulŭ „La leulŭ de aurŭ" din Sasŭ-Sebeşŭ. Intrarea; de persónă: 1 fl., de familiă de 3 membri: 2 fl. 50 cr.; galeriă: 50 cr. Inceputulŭ la 8 óre séra. Venitulŭ curatŭ e destinatŭ în favorulŭ reun. rom. de cântărĭ de-acolo.

*

Din Blaşiu primimŭ următórea: Invitare la balulŭ filantropicŭ, ce se va ţiné Luni în 11 Februarie n. c. în sala otelului „Universŭ" în folosulŭ „fondului pentru ajutorarea studenţilor miserĭ în cas de morbŭ". Comitetulŭ arangiatorŭ: Ciriacŭ B. Groze, preşedinte; Nic. Popescu, cassarŭ; Emiliŭ Viciu, controlorŭ; membrii: Aurelŭ Popŭ Bota, Ioanŭ Prodanŭ, Gavrilă Precupŭ, Ioanŭ Fodorŭ. Intrarea: pentru persónă 1 fl., pentru familiă de 3 membri 2 fl., peste trei membri 3 fl. Inceputulŭ la 8 óre séra. Contribuirile se vorŭ chita pe cale ḑiaristică.

*

Inteligenţa română din Feldióra învită la producţiunea împreunată cu danŭ, ce se va ţiné Joi 2 (14) Febr. 1895. Inceputulŭ la 7 óre séra. Intrarea de persónă: 40 cr., ĕr de familiă: 80 cr., de o pĕreche 60 cr. Venitulŭ curatŭ e destinatŭ pentru scopurĭ filantropice.

Programa: 1) Cuvĕntŭ ocasionalŭ, rostitŭ de învĕţ. G. Crivĕţŭ. 2) „In pădure", de C. Spohu, esecutatŭ de corŭ. 3) „Rusaliile", vodevilŭ într'unŭ actŭ de V. Alecsandri. Persónele representate prin: D-lŭ înv. G. Crivĕţŭ, tĕnĕrulŭ I. Inache, stud. Zah. Bârsanŭ, D-şóra Ana Inache, D-lŭ G. Inache, tĕnĕrulŭ I. Bârsanŭ, D-şóra A. Vlădăreanŭ. 4) O cântare, solo de D-lŭ Toma Brenci. 5) Ţiganulŭ la vĕnatŭ, de Th. Speranţă, declam. de D-lŭ Nicolae Lepedeanu, învĕţ.

Amĕnunte dela cursulŭ de lucru manualŭ din Bucuresci.

In „Buletinulŭ oficialŭ alŭ Ministerului cultelorŭ şi instrucţiunei publice" din Bucuresci s'a publicatŭ Raportulŭ oficialŭ alŭ Direcţiunei cursului manualŭ, ce s'a ţinutŭ astă-vĕră în Bucuresci sub direcţiunea d-lui *George Moianŭ*. Estragemŭ din acestŭ raportŭ următórele:

Cursulŭ s'a deschisŭ la 8 Augustŭ şi a ţinutŭ pĕnă în 7 Septemvre, a duratŭ va sĕ ḑică 31 de ḑile. S'au propusŭ: *Cartonagiulŭ*, adecă lucrărĭ de hârtiă şi mucava cu legatulŭ cărţilorŭ, apoi *Sculptura geometrică* în lemnŭ cu traforagiulŭ şi împletiturile de nuele. Au luatŭ parte la cursurĭ 35 de învĕţătorĭ parte dela oraşe, parte dela sate, fiindŭ representate cu totulŭ 19 judeţe. In şirulŭ acestorŭ învĕţătorĭ s'au aflatŭ şi 4 învĕţătóre. La absolvare, între învĕţătorĭ s'au împărţitŭ diferitele unelte de lucru pentru câte 32 şcolarĭ, aşa ca cele învĕţate sĕ le pótă propune fiă-care în şcólele lorŭ şi ast-felŭ sĕ lăţĕscă cunoscinţa lucrului manualŭ în poporŭ.

La învĕţarea lucrului manualŭ s'a ţinutŭ sémă de trebuinţele poporului, în mijloculŭ căruia funcţionĕză învĕţătorii. Cei dela oraşŭ au învĕţatŭ mai cu sémă cartonagiulŭ şi sculptura, ĕr cei dela sate cartonagiulŭ şi împletitura de nuele. Unii dintre ei au învĕţatŭ şi împletiturile de paie şi papură. Pe lângă asta, li-s'au propusŭ şi cunoscinţele teoretice, ce stau în legătură cu lucrulŭ manualŭ.

La începutŭ învĕţătorii erau cam nemulţumiţĭ, căcĭ după programŭ aveau sĕ lucreze câte 8 óre în fiă-care ḑi. In scurtŭ timpŭ însĕ se îndeletniciră cu lucrulŭ şi căpĕtară o voiă atâtŭ de mare pentru lucrulŭ manualŭ, încâtŭ tótă ḑiua nu se îndurau sĕ părăsĕscă sala de lucru. Mulţămită acestui zelŭ, învĕţătorii făcură în scurtŭ timpŭ unŭ progresŭ fórte frumosŭ. Când cursulŭ s'a încheiatŭ, fiă-care din ei scia cum se cade specialitatea, ce 'i s'a propusŭ, fiindŭ în stare de-a propune şi ei în şcólele lorŭ lucrulŭ manualŭ.

D-lŭ G. Moianŭ, directorulŭ cursurilorŭ, la sfîrşitulŭ raportului sĕu face d-lui ministru alŭ instrucţiunei propunerea, ca în viitorŭ sĕ dispună a se ţiné cursurĭ permanente, la carĭ sĕ fiă îndatoraţĭ a lua parte toţĭ învĕţătorii din România. Cursurile acestea ar ţiné câte 2—3 lunĭ şi în timpŭ de 6—8 anĭ toţĭ învĕţătorii din ţĕră ar ajunge la cunoscinţa lucrului manualŭ, pe care în scurtŭ timpŭ l'ar propaga apoi în poporŭ.

Aşa se lucrĕză în România pentru a lăţi în poporŭ cunoscinţa lucrului manualŭ.

E lucru constatatŭ, că lucrulŭ manualŭ nu numai dă unŭ bunŭ mijlocŭ de căştigŭ în mâna poporului, dĕr contribue în mare mĕsură şi la deşteptarea priceperei lui şi, pe lângă aceea, îi procură óre de distracţiă. In timpulŭ liberŭ, mai alesŭ însĕ iérna, când plugarulŭ nu mai scie cum sĕ omóre vremea, ce bine ar fi pentru elŭ, décă ar sci sĕ-şĭ caute petrecere, d. es., în împletirea unorŭ frumóse lucrurĭ de papură, orĭ de nuele, de carĭ fiă-care ţĕranŭ are trebuinţă la casa sa, ba fiind-că astfelŭ de lucrurĭ întotŭ-déuna găsescŭ cumpărătorĭ, ar puté sĕ-şĭ deschidă prin acésta şi unŭ isvorŭ de căştigŭ.

Din causele arĕtate aci, noi cu multă bucuriă amŭ întimpinatŭ începuturile frumóse, ce le făcuseră anii trecuţĭ unii dintre învĕţătorii noştri. Ne aducemŭ aminte, cu ce zelŭ umblau ei sĕ studieze lucrulŭ manualŭ, deschiḑĕndŭ cursurĭ în mai multe locurĭ şi făcĕndŭ totŭ ce le sta în putinţă pentru a întroduce şi pe poporŭ în cunoscinţa acestui lucru.

Ce sĕ fiă óre causa, că de vre-o doi anĭ încóce nu se mai face nimicŭ din partea învĕţătorilorŭ noştri pe acestŭ terenŭ? Óre zelulŭ lorŭ atâtŭ de lăudatŭ sĕ fi fostŭ numai unŭ focŭ de paie?...

Literatură.

„Iconologia creştină *occidentală şi orientală*". Prelegerĭ ţinute la şcóla de Bele-Arte din Iaşĭ, de prof. Dr. *Sever Mureşianu*. Bucuresci tipogr. Curţii regale F. Göbl Fii 1894. — Acéstă carte 8° mare pag. 314, cu ilustraţiunĭ, cuprinde cele mai interesante şi preţióse date din arta vechiă şi mai nouă creştină, asupra simbólelorŭ şi a representării figurative a lui: a) *Dumneḑeu Tatălŭ* (simbólele şi figuraţiunea omenéscă, vestmintele şi insigniele lui Dumneḑeu tatălŭ; Ingerulŭ Domnului) b) *Dumneḑeu fiulŭ* (simbólele, figuraţiunea lui Christosŭ: Fost'a Christos frumos sĕu urîtŭ? Cele mai însemnate monumente, carĭ conservă tipul lui Christos, etc., c) *Spiritulŭ sânt şi S-ta Treime* (Simbólele, figuraţiunea omenéscă a

---

Istoria şi urmările beţiei.

I.

Despre „tata Noe celŭ bĕtrânŭ" se ḑice, că sădindŭ vie şi bĕndu din rodurile ei, s'a îmbĕtatŭ. Elŭ a fostŭ aşa dĕră celŭ dintâiu, care a făcutŭ cunoscinţă cu beţia. De bună sémă, că şi alţĭ muritorĭ din timpurile acelea vorŭ fi mai urmatŭ pilda lui Noe.

In timpurile mai dincóce, beutura vinului era lăudată şi cântată de cătră poeţĭ şi ómenii învĕţaţĭ. Chiar şi în Sfânta scriptură se ḑice, „că vinulŭ înveselesce inima omului" er Mântuitorulŭ nostru Isusŭ Christosŭ, pentru a arăta iubirea s'a nemărginită poporului, a mersŭ însuşĭ la unŭ óspĕţŭ în Canaa din Galilea, unde mai pe urmă, lipsindŭ vinulŭ, a făcutŭ cu puterea sa cea dumneḑeéscă şi din apă vinŭ.

Din aceste putemŭ vedé, că beutura a fostŭ cunoscută între ómeni de când lumea. Dĕr cu totulŭ alta a fostŭ beutura din trecutŭ şi alta e cea de astăḑĭ. Beutura din vremile acelea era naturală, adecă aşa, precum o pregătea mama natură, ĕr cea de astăḑĭ este mai multŭ artificială, adecă măestrită, precum o pregătesce omulŭ.

Putemŭ împărţĭ dĕr beuturile în douĕ părţĭ: în naturale şi artificiale. De cele d'întâiu se ţinŭ: vinulŭ, rachiulŭ de prune, de drojdii de póme şi berea, er de cele de alŭ doilea se ţinŭ: rachiulŭ făcutŭ din cucuruzŭ, sĕcară, ovĕsŭ, cartofĭ, napĭ, lemnŭ şi altele.

S'a constatatŭ, că deşi beuturile naturale încă producŭ beţiă, acésta însĕ este mai nevinovată, şi după trezire ea se perde fără a lăsa urme aşa vătĕmătóre asupra sănĕtăţii omului; beţia produsă din beuturile măestrite însĕ duce pe omŭ într'o stare, care pe urmă îi póte causa chiar şi o mórte grabnică, ĕr după trezire îlŭ lasă într'o stare atâtŭ de ticălósă, încâtŭ totŭ trupulŭ îi tremură şi e bolnavŭ.

Beutorulŭ da vinarsŭ (rachiu) e unŭ nebunŭ fiorosŭ pe timpulŭ beţiei, ĕr după aceea e ca şi unŭ slăbănogŭ, căcĭ mânile îi tremură, ochii 'i se întunecă şi dintr'una-'ntr'alta ajunge sĕu în prinsóre, sĕu în mormĕntŭ.

Nu numai din tradiţiune, ci chiar şi în istoriă aflămŭ urme, că popórele vechĭ au fostŭ mai tarĭ şi mai puternice, ca cele de astăḑĭ, ĕr acésta este a se mulţumi în fórte mare parte şi împrejurărei, că popórele vechĭ n'au cunoscutŭ beuturile din spirtŭ, ci numai beţia de vinŭ.

Omenimea de astăḑĭ a născocitŭ multe lucrurĭ pentru plăcerea şi petrecerea sa; dĕr se pare, că ea a uitatŭ de vechiulŭ proverbŭ, că „mintea sănĕtósă, numai în corpŭ sănĕtosŭ" póte esista; a uitatŭ, că unele dintre invenţiunile făcute de ea, precum e şi beutura rachiului, atâtă suntŭ de stricăcióse, încâtŭ ameninţă chiar perfecţiunea omului, pe care-lŭ face nimicŭ atâtŭ în privinţa trupĕscă, câtŭ şi sufletĕscă.

Vĕḑĕndŭ acésta, în tóte ţĕrile s'au ridicatŭ bărbaţĭ bine-voitorĭ de binele poporului, pentru de a pune óre carĭ stavile înfricoşatei bóle a beţiei. Astfelŭ în Rusia s'a introdusŭ la anulŭ 1882 o lege, prin care se ordonă, ca în fiă-care comună sĕ fiă numai o cârciumă, care sĕ capete beuturile pecetluite spre vĕnḑare, ca cârciumarii sĕ nu le mai pótă strica. La 1886 s'a adusŭ o altă lege, care a opritŭ 80 mii de cârciume, şi care indirectŭ a lovitŭ în Jidanĭ, carĭ făceau celŭ mai întinsŭ negoţŭ cu beuturile. Urmarea acestei legĭ a fostŭ, că Jidanii au trebuitŭ sĕ părăsĕscă Rusia cu sutele de mii, pentru a şĭ căuta în alte ţĕrĭ subsistinţa lorŭ.

In Rusia aşa au fostŭ de lăţite

Spirit. d) *Sân'a Fecióră* (Cultulŭ st. Fecióre, descrierile ei făcute de diferițĭ sânțĭ și posițiunile ei principale în pictură; Cele mai vechĭ și cele mai însemnate icóne ale sântei Fecióre. Cea mai frumósă legendă a sântei Fecióre) e) *Ingerii* (în testamentulŭ vechiu și nou; figurațiunea îngerilorŭ în cele mai însemnate monumente picturale). f) SS. *Ionŭ Botezătorulŭ*. g) *Apostolii* (Representarea figurativă a apostolilorŭ în cele mai însemnate picturĭ și mosaicurĭ; St. Petru și St. Paulŭ ect.) h) *Evangeliștii;* simbólele și representarea lorŭ figurativă și cele mai însemnate monumente pictoralĭ și în mosaicŭ. — „Iconologia creștină“ se află de vêndare la d-lŭ *I. Socolescu* architectŭ, Bucurescĭ, Bulevardulŭ Carolŭ I Nr. 14.

*

A apărutŭ: **„Ritualŭ pentru pruncii școlarĭ din șcólele elementare poporale“**, de *Titu Budu*, vicarulŭ Maramureșului. *Edițiunea II*, corésă și îmbogățită. Prețulŭ 20 cr. Se póte procura dela tipografia diecesană din Gherla. Cartea acésta, care e întocmită pentru micii copii de șcólă, are scopulŭ de-a ușura pe învĕțătorĭ în propunerea catechismului. Prin întrebărĭ și rĕspunsurĭ scurte se arată în ea însemnătatea diferitelorŭ sĕrbătorĭ, sacramente și altele.

*

In tipografia „A. Mureșianu“ din Brașovŭ a apărutŭ: **Povestirĭ economice** despre grădinăritŭ, economia câmpului, vieritŭ și păduritŭ, de *Ioanŭ Georgescu*. O carte fórte folositóre pentru plugarĭ, scrisă în stilŭ ușorŭ de priceputŭ. Cartea are 136 pag. și costă 25 cr. De vêndare la tipografia „A. Mureșianu“ în Brașovŭ, și la autorulŭ în cSorei (p. u. Alsó Porumbák).

*

In tipo-litografia națională Ralianŭ și Ignatŭ Samitca din Craiova a apărutŭ: **Carte de cetire pentru scólele comerc'ale și profesionale**, de *Romulus Ionașcu*, profesorŭ la scóla comercială din Iașĭ. Ediția I. formatŭ mare de 257 pag. Prețulŭ lei 3.25. Lipsa totală a unei cărțĭ de cetire pentru scólele comerciale, lucrată conformŭ noului programŭ alŭ ministeriului românŭ de agricultură, industriă, comerciu și domenii, l'a îndemnatŭ pe autorulŭ sĕ publice acestŭ manualŭ, care conține 119 bucățĭ de cetire bine alese și fórte potrivite scopului. Scóla comercială prepară pe omulŭ de afacerĭ, pe când liceulŭ prepară pe omulŭ de litere și de sciințe. De acéstă deosebire a ținutŭ fórte bine sémă autorulŭ în alegerea pieselorŭ de cetire, carĭ suntŭ luate mai multŭ din sfera comerciului și industriei.

*

In tipografia archidiecesană din Sibiiu a apărutŭ escelenta scriere a d-lui *Silvestru Moldovanŭ*, întitulată: **„Țara nóstră“**. [Descrierea părților Ardealului dela Murĕșŭ spre médă-di și valea Mureșului). O carte voluminósă, conținêndŭ 446 pag. Pe lângă prefață, în partea dintéiu se arată între altele isvórele, de carĭ s'a folositŭ autorulŭ, cum și cuprinsulŭ materiei, ér în partea din urmă un *indice alfabeticŭ* al localitățilorŭ cu numirile lorŭ române, germane și maghiare. In parte este cunoscută și cetitorilorŭ noștri acéstă scriere, din care amŭ reprodusŭ mai multe foiletóne. Valórea ei e necontestabilă. O monografiă a Ardealului, scrisă cu atâta pricepere, într'unŭ stilŭ atâtŭ de popularŭ, și cu unŭ sistemŭ atâtŭ de practicŭ încă n'a apărutŭ până acum în limba românéscă. Prețulŭ ei e numai 1 fl. (3 lei). Ar fi fórte de doritŭ, ca acéstă prețiósă carte sĕ nu lipséscă niciĭ dintr'o bibliotecă poporală română.

*

In tipografia „A. Mureșianu“ din Brașovŭ a apărutŭ: **Istoria patriei și elemente din Istoria universală** pentru scólele poporale române, de *Ionŭ Dariu*. Cu portretele mai multorŭ regențĭ și bărbațĭ aleșĭ. *Edițiunea III*, revĕdută, îndreptată și înmulțită cu 14 ilustrațiunĭ nouĕ. Editura autorului. Prețulŭ unui esemplarŭ legatŭ 30 cr., broșatŭ 25 cr.

De acelașĭ autorŭ a apărutŭ: **Banca de școlă**, studiu asupra întocmirei ei. Prețulŭ 15 cr.

*

In tipografia română a diecesei Aradului a apărutŭ: **Compendiu de geografiă universală**, elaboratŭ în usulŭ preparandiilorŭ și a scólelorŭ medie, cu 20 figurĭ originalĭ intercalate în textŭ, de *Teodorŭ Ceontea*, profesorŭ preparandialŭ. *Edițiunea a treia*. Aradŭ, 1895. — Pe lângă schimbările etnografice și politico-administrative, ce s'au făcutŭ în ceștĭ 10 anĭ din urmă, edițiunea de față se deosebesce de celelalte atâtŭ în formă câtŭ și în materiă, prin mai multe îndreptărĭ și îmbunĕtățirĭ, carĭ ridică valórea acestui voluminosŭ opŭ. Prețulŭ unui esemplarŭ 1 fl. 50 cr.

ECONOMIA.

Lâna.

Óia, care procură omenirii lâna, este una dintre cele mai prețióse animale. Ea dă în acelașĭ timpŭ *carnea*, ce constitue o hrană fórte bună, *pielea*, ce servesce la atâtea întrebuințărĭ, *lâna* pentru fabricațiunea stofelorŭ, din carĭ se facŭ vestmintele, în fine *îngrășemintele* fórte prinçióse agriculturei.

Este incontestabilŭ, că în ceea ce privesce higiena, vestmintele de lână suntŭ cu multŭ mai bune, decâtŭ cele de pânză și de bumbacŭ. Astfelŭ întrebuințările lânei fiind atâtŭ de folositóre, se înmulțescŭ din ḑi în ḑi. Astă-ḑĭ Europa nu póte sĕ producă atâta lână, câtă se cere pentru numĕrósele manufacturĭ ale Franciei, Angliei, Belgiei și Germaniei.

Spania este țéra, unde s'a produsŭ pentru prima dată lâna cea mai fină, luată dela oile așa numite merinos. Acéstă lână a fostŭ multŭ timpŭ obiectulŭ invidiei pentru tóte puterile europene, carĭ nu aveau decâtŭ lână de o calitate ordinară, mai cu sémă că esportarea oilorŭ merinos din Spania era oprită. Abia în 1775 se dete voiă lui Ludovicŭ alŭ XVI-lea, de a lua o turmă de 200 oi și berbecĭ. Mai în urmă la 1799, prin tractatulŭ dela Bale, Francia primea din Spania în fiă-care anŭ câte 5500 oi merinosŭ din cele mai frumóse turme ale Castiliei. După acéstă epocă influința armelorŭ francese permise a se continua întroducerea acestorŭ oi în Francia, de unde se rĕspândiră în Germania, Belgia, etc.

Lâna se póte împărți în trei clase marĭ: *lână comună, lână mestițată și lână merinos.*

Lâna *comună* are ca și celelalte specii caractere fórte diferite; astfelŭ pe unele le găsimŭ mai multŭ séu mai puținŭ undulóse, pe altele cam de obiceiu netede séu puținŭ crețe. Printre diferitele specii de lână comună, aceea, care are undulațiunea mai regulată, posedă mai multă finețǎ și moliciune. Firele lânei comune frisate séu undulóse suntŭ în generalŭ cele mai scurte. Cele lungĭ nu trecŭ nicĭ odătă peste 12 cm., ér cele mai scurte nu suntŭ mai puținŭ de 8 cm. Acéstă speciă de lână se deosebesce de celelalte prin faptulŭ, că nu se póte întinde. Anglia este celŭ dintâiu statŭ, care are cea mai frumósă și cea mai multă lână comună.

Lâna *mestițată* provine dela oile comune amestecate cu cele merinos. Acéstă lână are o mulțime de varietățĭ. Mestițarea a obținutŭ succese neașteptate în multe localitățĭ, ca în Germania, mai cu sémă în Saxonia, Moravia etc., unde acéstă lână este totŭ așa de fină, ca și lâna merinosŭ. Lâna mestițată se cunósce după neegalitatea finețeĭ firelorŭ.

Lâna *merinos* este cea mai superióră din causa marei sale finețe. De aceea s'a și clasificatŭ după finețǎ în 4 categorii. Lâna acésta este cea mai însemnată și jócă rolulŭ celŭ mai mare în admirabilele țesăturĭ, ce se fabrică din ea.

In generalŭ lâna brută are dela natură o suprafață grasă, ceea ce face sĕ fiă aspră, din care causă se spală, și în casulŭ acesta perde 50% din greutate. Spălarea se face în douĕ modurĭ: pe corpulŭ animalului și după tundere. In casulŭ dintâiu lâna de pe corpulŭ animalului se spală în apă curgĕtóre, apoi se lasă douĕ trei ḑile ca sĕ se usce și în urmă se tunde. In casulŭ alŭ doilea, lâna tunsă se spală mai bine în apă caldă. Lâna spălată pe óiă devine mai pâslósă, din care causă se întrebuințéză mai multŭ la fabricarea postavurilorŭ. Acestŭ felŭ de spălătură se înlătură pentru lâna destinată fabricațiunei țesĕturilorŭ mai fine.

Ca materiă primă, lâna se vinde în sulurĭ și se dă comerciului împachetată în sacĭ.

Calitățile lânei se deosebescŭ după curățeniă, resistență, finețǎ și elasticitate. Lungimea firului nu se ia totdéuna în considerațiune. Lâna lungă se întrebuințéză la fabricarea stofelorŭ subțirĭ, cea mai scurtă la fabricațiunea postavurilorŭ. Piețele principale de comerciu ale lânei suntŭ: Londra, Parisŭ, Viena, Brünn, Berlinŭ și Lipsca.

N. Malianŭ.

EDUCAȚIUNE.

Ce trebue sĕ învețe unŭ educatorŭ.

III.

Afară de puterile nutritive și întreținĕtóre trebue sĕ se exerceze la copiĭ și sensurile; *Memoria, Imaginațiunea* și *Inteligența*.

Cu ce sĕ se facă aceste exercițiurĭ? Cu obiectele, ce cadŭ sub sensurĭ. Acestea trebuescŭ procurate *câtŭ se póte de variate* și presentate copiilorŭ spre intuire. Décă lipsescŭ acestea la copiiĭ de 6—8 anĭ, acolo nu e nicĭ o educațiune, fiind-că nu există nimicŭ prin ce ar putea sĕ-șĭ exerceze puterile lorŭ născênde. Și care sĕ fiă aceste obiecte intuitive? Aceste trebue sĕ ne învețe copiiĭ înșișĭ Sĕ învĕțămŭ dela ei, carĭ obiecte suntŭ mai nemerite a-le atrage atențiunea. Și décă li-se presintă, atuncĭ nu mai e nevoie de a'i provoca în continu: fițĭ atențĭ, iubițĭ copiĭ! Ei simtŭ în ei înșișĭ impulsiune de a observa. Ei facŭ aceea, la care voi educatorii trebue sĕ lucrațĭ, adecă se educă pe ei înși-șĭ.

O îndelungată esperiență m'a învĕțatŭ, că nimicŭ nu póte sĕ atragă mai de timpuriu atențiunea copiilorŭ asupra sa, ca *animalele*. Cine se îndoesce de acestea, n'are decâtŭ sĕ fiă atentŭ asupra copiilorŭ, și va observa același lucru.

---

beuturile spirtuose, încâtŭ muriau pe fiă-care anŭ din causa lorŭ la ḑece mii de ómenĭ; numai în Petersburgŭ au peritŭ în decursulŭ unui singurŭ anŭ la 700 de ómenĭ. Cu totulŭ se consumă în acea țéră $6^1/_2$ milióne hectolitri beutură pe anŭ, ceea ce face $6^1/_2$ litri pe locuitorŭ.

De altminterĭ pe lângă tóte legile cele aspre, Rușii până astăḑĭ béu cele mai multe și cele mai tarĭ beuturĭ spirtuóse, și acéstă împrejurare este a se ascrie climei lorŭ celei aspre și în parte și întreprinḑĕtorilorŭ de fabricĭ și magazine cu beuturĭ, carĭ nu suntŭ supuse la taxe fiscale așa marĭ, ca în alte țerĭ.

In Germania nu se consumă atâta spirtŭ, ca în Rusia; se consumă însĕ mai multŭ vinŭ și bere în clasele mai înalte, ér în cele mai de josŭ se bea și rachiu destulŭ.

In Germania esistă o lege din anulŭ 1871, care amenință cu închisóre pe toțĭ aceia, carĭ se vorŭ afla jucându-se în cărțĭ, bețĭ séu adormițĭ prin cârciume, séu pe ulițe. Contra acestorŭ din urmă o altă lege mai nouĕ dispune: ca sĕ se ridice de pe strade de către polițiștĭ, sĕ se pună pe trăsurĭ și sĕ se transporteze éră la cârciuma aceea, unde s'au îmbătatŭ, avêndŭ cârciumarulŭ a plăti chiria trăsurei și pe lângă aceea și o pedépsă în banĭ. Aicĭ apoi trebue îngrijițĭ până se trezescŭ și suntŭ în stare de a merge singurĭ acasă.

In Germania ómenii, carĭ se află de mai multe-orĭ bețĭ, se închidŭ într'unŭ internatŭ (arest), unde suntŭ silițĭ a lucra și a pregăti lucrurĭ din industria domestică.

Intre căsĕtorițĭ décă unulŭ este așa de bețivŭ, încâtŭ nu se mai póte îndrepta, celalaltŭ soțŭ, pe basa unei legĭ din anulŭ 1794, după espirarea unui anŭ de ḑile, póte cere despărțănia. Cu totulŭ sĕ bea în Germania pe anŭ $5^1/_2$ milióne hectolitri beutură, ceea-ce face 11 litri pe locuitorŭ.

In Anglia se póte ḑice, cu puțină esceptiune, că beția e la ordinea ḑilei. In nicĭ o țéră nu se întêmplă beția cu atâta larmă și falǎ, ca aicĭ. După cum spune istoriculŭ Smolett, până pe la anulŭ 1750 intemperanța (neabținerea) dela beuturĭ era atâtu de mare, încâtŭ cârciumarii nu se sfiau a scrie pe firmele (tablele) lorŭ: „că pentru 10 banĭ omulŭ se póte îmbĕta ușorŭ, pentru 20 banĭ póte deveni mortŭ de beatŭ, ér pentru 30 banĭ se póte face beatŭ tunŭ, cu dreptulŭ de a căpĕta și unŭ așternutŭ de paie până se va trezì“, — de nu cumva după ce se trezesce, apucă érășĭ a bea după ḑisa lui Leonat: „cuiu cu cuiu se scóte afară“-

După cum arată statistica, în Anglia se prăpădeau pe fiă-care anŭ la 50 de mii de ómenĭ în urma beuturilorŭ spirtuóse. Intr'unŭ singurŭ anŭ au fostŭ dațĭ la 100 de mii de ómenĭ în judecată pentru bețiă, dintre carĭ 65 de mii au fostŭ recunoscuțĭ ca vinovațĭ și 8 mii pedepsițĭ cu închisóre. In suma de mai susŭ se cuprindeau și 25 mii de femei, dintre carĭ aprópe jumĕtate au fostŭ pedepsite cu închisóre.

Deși de pe la anulŭ 1874 s'au întrodusŭ legĭ aspre contra bețivilorŭ prin pedepse în banĭ și închisóre, totușĭ beția se mai continuă până astăḑĭ, ca nicĭ într'unŭ statŭ din lume.

La o populațiune de 30 milióne de locuitorĭ, 173 de mii de persóne au fostŭ arestate în stare de bețiă în decursulŭ anului 1890, și adecă 163 de mii în Anglia proprie și 10 mii în regatŭ; mai multŭ ca 15 mii de bețivĭ au fostŭ arestațĭ Dumineca dela amiaḑĭ până la meḑulŭ nopții.

In Anglia suntŭ mai multŭ ca 10 reuniunĭ de temperanță (abținere), dér s'a întêmplatŭ nu odată, că chiar

Ochii lorŭ suntŭ fórte rarŭ îndreptaţĭ asupra propriului lorŭ corpŭ, ci de obicei asupra lucrurilorŭ, ce 'i înconjură. Se aduce în casă o vrabiă, unŭ şórece, unŭ pesce, séu altŭ animalŭ, atuncĭ lasă la o parte tóte cele-lalte lucrurĭ şi îşĭ îndreptéză privirile asupra animalelorŭ. Chiar décă li-se presintă vre-o carte cu ilustraţiunĭ, ei şi atuncĭ îşĭ îndreptéză atenţiunea mai multŭ asupra ilustraţiunilorŭ, unde se află desemnate animalele. Prin acésta ei cerŭ cu tăriă: că décă voiţĭ sĕ exerciaţĭ puterile, ce se manifestă la voi, atuncĭ arătaţi-ne *animale!*

Şi chiar a începutŭ icĭ şi colea sĕ se dea atenţiune acestei cererĭ, ast-felŭ că sciinţele naturale de carĭ tinerimea era cu totulŭ streină altă dată, acum se predau în şcoli şi institute de educaţiune. Animalulŭ trebue bine studiatŭ după tóte ale sale părţĭ diferite, după formă, după colóre, după scopŭ. Sĕ se compare cu unŭ altulŭ şi sĕ se observe, ce are comunŭ cu elŭ şi prin ce se deosebesce, şi câte odată trebue sĕ se ia din faţa lorŭ şi sĕ se descrie de către unŭ copilŭ. Ceea ce nu se cunósce prin propria intuiţiune, ca de esemplu: nutremĕntulŭ, felulŭ de viéţă, folosulŭ pe care 'lŭ aduce: acésta sĕ li-se spună de către învĕţătorŭ. Memoria devine activă prin conceperea variatelorŭ numirĭ ale diferitelorŭ părţĭ ale animalului; imaginaţiunea prin formularea unui esactŭ tablou despre animalulŭ intuitŭ, ér inteligenţa prin judecata asupra intenţiunilorŭ unui animalŭ, cum şi prin căutarea asemĕnării şi şi neasemĕnării, ce există între diferitele animale.

Fórte frumosŭ lucru e acesta, se va replica. Inse de unde sĕ luămŭ animale în deajunsŭ, ca sĕ putemŭ ḑilnicŭ sĕ presentămŭ copiilorŭ câte unulŭ? De sigurŭ, că acestea nu vorŭ lipsi, numai sĕ fiă bună voinţă. Bine înţelesŭ, că nu potŭ presupune, ca fiă-care educatorŭ sĕ fiă provĕḑutŭ cu unŭ cabinetŭ de naturale, — *natura* îi stă la disposiţiune! Décă va cerceta cu ai sĕi şcolarĭ cu sirguinţă în acestŭ cabinetŭ, atuncĭ va afla de sigurŭ multe. Şi décă va intra în relaţiunĭ cu câţĭ-va vênătorĭ, păstorĭ, ţĕranĭ şi alţii, şi décă va căuta sĕ-i înduplece, ca animalele de carĭ dispunŭ sĕ i-le împrumute spre a le puté arăta şcolarilorŭ în órele de studiu, atuncĭ nu va mai fi încurcătură în órele de studiu istorico-naturale.

Se va pune mai departe întrebarea, că de unde se potŭ procura animalele streine? Din timpŭ în timpŭ se espunŭ vederii prin menagerii şi animale streine, şi atuncĭ se potŭ duce şcolarii sĕ le vaḑă. Acestea suntŭ, bine înţelesŭ, fórte puţine, însĕ nu-i nicĭ o pagubă, décă nu potŭ sĕ vaḑă nicĭ odată cea mai mare parte din ele. Scopulŭ învĕţămêntului sciinţelorŭ naturale nu póte fi, ca copiiĭ sĕ le scie numai, ci sĕ li se desvólte puterile, şi natura încunjurătóre le póte oferi materiă îndestulătóre pentru acésta.

HIGIENA.

Despre întrebuinţarea *laptelui şi a oleiului* în casurĭ de morbŭ scrie Dr. W. Townsend următórele: Suntŭ acum de 75 anĭ şi am trecutŭ peste multe epidemii de tifusŭ, şarlahŭ, vĕrsatŭ, corĭ etc. şi timpŭ de 40 anĭ, de când mĕ ocupŭ cu vindecarea bólelorŭ, totdéuna am folositŭ, ca mijlocŭ diăteticŭ (vindecătorŭ) laptele. Acesta este nutremĕntulŭ naturalŭ alŭ animalelorŭ sugĕtóre, şi elŭ nu numai întreţine viéţa, ci promovéză şi crescerea şi desvoltarea tuturorŭ părţilorŭ trupului. Mai departe nicĭ o alta materiă nu conţine atâta putere vindecătóre, ca laptele. Eu folosescŭ laptele la orĭ şi carĭ bóle interne, pe lângă linişte completă. In casurĭ când am bolnavĭ de şarlahŭ, séu de vĕrsatŭ, îi frecŭ dela capŭ până la picióre cu oleiu de olivă atâta, până ce li-se uscă pielea. Prin acésta se micşoréză căldura şi se produce linişte în întregŭ trupulŭ, ceea-ce promovéză fórte multŭ vindecarea.

POVEŢE.

In contra durerilorŭ de urechĭ doctorulŭ american William recomandă o soluţiă pe atropinŭ, adecă 1 gramŭ de atropinŭ în 50 grame de apă, din care apoi se picură câţĭ-va picurĭ în urechiă, şi după 10—15 minute, întorcêndŭ capulŭ, se lasă sĕ curgă éraşi afară. In unele casurĭ metoda acésta se póte repeta. Pentru copii soluţiunea se face mai subţire, amĕsuratŭ etăţii.

Rĕspunsurĭ potrivite.

Unŭ reutăciosŭ, voindŭ sĕ batjocurésca pe vecinulŭ sĕu pentru-că era sĕracŭ, privi prin ferestră şi ḑise: „Vecine, în curtea ta veḑu totŭ feliulŭ de paserĭ, dér vite cu córne nicĭ una nu.“ — Vecinulŭ îi ḑise: „Uită-te în oglindă şi numai decâtŭ vei vedé.“

*

O coconiţă, vĕḑêndŭ cununile de nuntă punêndu-se pe capulŭ mirilorŭ, întrebă: „De ce cununa bărbatului are patru cerourĭ, ér a muierii numai trei?“ — Unulŭ îi rĕspunse: „Pentru-că muierii îi lipsesce o dógă,“ — ér altulŭ îi ḑise: „Pentru-că bărbatulŭ, după însureţiă, o sĕ pórte unŭ cornŭ mai multŭ, decâtŭ muierea.“

*

Unŭ bărbatŭ înaltŭ, care se însurase şi-şĭ luà o nevastă mică, fu întrebatŭ de-unŭ prietenŭ alŭ sĕu, că ce a păţitŭ de şi-a luatŭ o nevastă aşa de mică? — Bărbatulŭ rĕspunse: „Décă ai de a-ţĭ alege unŭ rĕu, întotŭ-déuna e bine sĕ ţĭ alegĭ rĕulŭ celŭ mai micŭ!“

*

Unulŭ întrebà odată pe unŭ împĕratŭ: de ce nu pedepsesce pe cei ce-lŭ vorbescŭ dĕ rĕu? — Impĕratulŭ rĕspunse: „Pentru-că dela ei îmĭ aflu eu greşelele.“

Ghicitorĭ.

Care cocoşŭ a cântatŭ, de l'a auḑitŭ tótă lumea?

(*Celŭ din corabia lui Noe*)

*

Unŭ copilŭ a muritŭ de 7 anĭ şi a avutŭ numai odată ḑiua nascerei lui?

(*La 29 Februarie*)

*

Dumneḑeu de tóte scie, afară de una?

(*De frică*)

*

Am doi boi: unulŭ roşu şi altulŭ albŭ. Celŭ albŭ sare peste gardŭ, celŭ roşu rĕmâne?

(*Grâulŭ şi plêva*)

*

Ce-i în casă şi afară?

(*Pragulŭ uşei*)

*

Care casă nu e nicĭ de lemnŭ, nicĭ de pétră?

(*A melcului*)

*

Ce pomŭ n'are frunḑe?

(*Bradulŭ*)

*

Ce drumŭ n'are pratŭ?

(*Râulŭ*)

*

Ce apă e fără nisipŭ?

(*Lacrimile*)

*

Dumneḑeu are de tóte, numai una n'are?

(*Mórte*)

Glume.

Ţiganulŭ şi ţĕranulŭ.

Unŭ ţiganŭ bagă mâna în buzunarulŭ unui ţĕranŭ, la unŭ têrgŭ. Ţĕranulŭ, ca de obiceiu, n'avea nimicŭ în buzunarŭ. Până sĕ-şĭ retragă ţiganulŭ mâna din buzunarulŭ ţĕranului, acesta îlŭ prinde şi, după ce-i trage o palmă, îlŭ întrébă:

— Nu ţi-e ruşine, ţigane, sĕ bagĭ mâna în buzunarele ómenilorŭ?

— Dér ţie nu ţi-e ruşine sĕ n'ai nimicŭ în buzunarŭ?

Căpitanulŭ şi Ţiganulŭ.

Căpitanulŭ. — Mĕ, Ioane, ce ai face tu, în rĕsboiu, unde mergêndŭ înainte poţĭ sĕ fi lovitŭ de duşmanŭ, ér, dândŭ îndărătŭ împuşcatŭ de camaradii tĕi?

Ţiganulŭ. — M'aşĭ da la o parte!

Durerĭ de capŭ.

— Suferŭ necontenitŭ de durerĭ de capŭ, d-le doctorŭ.

— Ai prea multŭ sânge, d-şóră, trebue sĕ te măriţĭ.

— Voiu pierde atuncĭ durerile de capŭ?

— Da,.... le va căpăta bărbatulŭ d-tale.

La Bobotéză.

— Nu te împinge mĕ, ḑice unŭ domnŭ bĕtrânŭ către unŭ băiatŭ, care, tîrîtŭ de mulţime, căuta punctŭ de razimŭ în spetele bĕtrânului.

— Ce sĕ facŭ, boierule, décă mĕ împingŭ şi pe mine alţii?

— Mĕ, stai locului, mĕ!

— Nu potŭ, boierule.

— Nu poţĭ? Staĭ, că te facŭ eu sĕ poţĭ.

După acéstă ameninţare, bĕtrânulŭ se întórce către băiatŭ şi-'lŭ sgăţie puţinŭ de urechĭ.

— Fórte mulţamescŭ, boierule, rĕspunde: mâne e ḑiua mea.

Etatea.

— Ce etate îmĭ dai? ḑicea unŭ flăcău tomnaticŭ către unŭ tînĕrŭ ştrengarŭ.

— Ce sĕ-ţĭ mai dau, rĕspunde ştrengarulŭ. Ai d-ta destui anĭ, fără sĕ-ţĭ mai dau eu.

„*Timp*“.

MULTE ŞI DE TOATE

Cum învĕţămŭ noi a vorbi?

Cestiunea acésta a tractat'o într'o prelegere publică profesorulŭ Waldeyer din Berlinŭ. Copilulŭ nou născutŭ — aşa ḑice elŭ — în stare normală fiind, póte numai sbiera şi nicĭ decum vorbi. Pentru acésta se recerŭ mulţĭ factorĭ, precum: 1. unŭ gâtlejŭ formatŭ normalŭ; 2. gură normală şi buze şi dinţĭ provĕḑuţĭ cu muschii corĕspunḑĕtorĭ; 3. audulŭ, care este unŭ

membrii din asemenea reuniunĭ au statŭ înaintea judecătorilorŭ, ca aflaţĭ şi acusaţĭ pentru beţiă.

In Francia încă e mare beţia, mai cu sémă între poporulŭ sĕracŭ de pe la ţéră şi de prin suburbiile oraşelorŭ mai marĭ. In oraşe, deşi e regulată poliţia mai bine ca orĭ şi unde, totuşĭ se întêmplă destule beţii şi jocurĭ de cărţĭ, la carĭ poliţia îu cele mai multe casurĭ închide ochii.

Dela anulŭ 1861 esistă şi în Francia mai multe legĭ aspre pentru cârciumarĭ şi beţivĭ, carĭ potŭ fi pedepsiţĭ cu pedepse în banĭ, séu închisóre în casurĭ de abatere. Cu totulŭ se consumă pe anŭ 3 milióne hectolitri beutură, ceea ce face 8 litri de locuitorŭ.

In Italia nu esistă legĭ deosebite în contra beţivilorŭ; dér pentru dobêndirea unei licenţe de crâşmăritŭ, legea din 1865 şi 1871 conţine disposiţiunĭ anumite, carĭ nefiindŭ observate, aducŭ cu sine pierderea temporală a dreptului dobênditŭ. Cu totulŭ se consumă în Italia la 600 de mii hectolitri de beutură pe anŭ, ceea ce face 2 litri de locuitorŭ.

In Elveţia fiă-care cantonŭ îşĭ are legea sa deosebită cu privire la beţivĭ şi dobêndirea licenţiilorŭ de cârciumăritŭ. La anulŭ 1887 s'a votatŭ o lege, prin care fabricarea şi vinderea beuturilorŭ spirtuóse a trecutŭ în mânile guvernului. Cu totulŭ se beau în Elveţia într'unŭ anŭ la 200 de mii de hectolitri de beuturĭ, aşa că pe locuitorŭ se vinŭ $6\frac{1}{2}$ litri.

In Svedia numĕrulŭ celorŭ morţĭ de beutură este mai mare ca orĭ şi unde. Pentru fiă-care locuitorŭ, afară de muerĭ şi de copii, se computá la 100 litre rachiu pe anŭ. Dela an. 1875 esistă şi aicĭ unele legĭ, carĭ pedepsescŭ atâtŭ pe beţivĭ, câtŭ şi pe cârciumarĭ, carĭ nu le ţinŭ cum se cade.

In Belgia a esistatŭ cea mai mare libertate cu privire la beţivĭ şi cârciumarĭ. De aceea numĕrulŭ celorŭ din urmă s'a urcatŭ până la anulŭ 1888 la 40 de mii, şi totŭ cam la 10 case se vine o cârciumă. Acéstă dróiă de cârciumarĭ, forma cu ocasiunea alegerilorŭ o falangă atâtŭ de puternică, încâtŭ fiă-care partidŭ trebuia sĕ ţină contŭ mai întâiu de dorinţele lorŭ, apoi de ale celorlalţĭ alegĕtorĭ. Cu totulŭ se consumă în Belgia o jumĕtate milionŭ hectolitre de beutură pe anŭ, ceea ce face 9 litre pe locuitorŭ.

Spania se póte lăuda în privinţa beţiei, deórece Spaniolii, după cum arată datele statistice, nu suntŭ beţivĭ, ci din contră, ei au óre-care desgustŭ şi ură asupra beuturilorŭ spirtuóse.

In Austro-Ungaria, care constă din mai multe naţiunĭ, consumarea beuturilorŭ are o deosebire fórte mare. Astfelŭ în ţinuturile locuite de Nemţĭ se bea mai multŭ vinŭ şi bere, pe cândŭ în ţinuturile locuite de Ungurĭ şi Românĭ se bea mai multŭ rachiu.

Dela anulŭ 1859 şi 1877 esistă şi la noi legĭ deosebite, carĭ hotărescŭ pedepsirea ómenilorŭ aflaţĭ în stare de beţiă, precum şi a cârciumarilorŭ, carĭ vêndŭ beuturĭ falsificate; din nenorocire însĕ într'unŭ statŭ, ca alŭ nostru, unde Jidanii suntŭ stăpânĭ, asemenea legĭ nu se prea ţinŭ. La 1881 s'a adusŭ legea prin care cârciumarilorŭ nu le este ertatŭ a vinde beuturĭ spirtuóse minorenilorŭ şi ómenilorŭ recunoscuţĭ ca beţivĭ, ér datoriile făcute peste 2 fl. pe beuturĭ, s'au declaratŭ ca neincassabile. Dela 1889 guvernulŭ Ungariei a pusŭ tacxe fiscale asupra consumării spirtului şi a luatŭ dreptulŭ vechiu dela comune şi particularĭ, de a esarenda cârciumăritulŭ. Cu totulŭ se consumă în Austro-Ungaria la 3 milióne hectolitre beutură pe anŭ, ceea-ce face cam 7 litre de locuitorŭ. Dela celelalte state europene ne lipsescŭ datele statis-

factorŭ însemnatŭ pentru învĕțarea limbei; 4. anumite întomirĭ în creerĭ, carĭ facŭ cu putință, sĕ se păstreze cele audite. In fine copilulŭ trebue sĕ aibă o împrejurime, ale cărei sunete și cuvinte sĕ le pótă imita. Fără de acéstă împrejurime copilulŭ ar scóte numai sunete nearticulate, carĭ obvinŭ în natură, precum: flueratŭ, urletŭ, mugetŭ, văeratŭ etc. și nu ar puté învĕța nicĭ-odată a vorbi. Copiiĭ surdo-muțĭ, carĭ nu potŭ audi sunete, nicĭ nu potŭ vorbi.

Copilulŭ, în boldulŭ sĕu de a imita, încércă sĕ repeteze ceece i-a succesŭ odată, și de aci vine repețirea silabelorŭ în cuvintele, pe carĭ le vorbesce mai întâiu: tata — mama. In timpulŭ celŭ dintâiu copilulŭ are numai anumite sunete pentru simțĕmintele de plăcere și de neplăcere. Ast-felŭ se întêmplă și la popórele naturale, a cărorŭ limbă asemenea e fórte mărginită. Numai cu timpulŭ își desvóltă copilulŭ facultățile sale de-a vorbi, în societatea semenilorŭ și a celorŭ crescuțĭ, pe carĭ îi aude vorbindŭ. După tóte aceste e lucru naturalŭ, că învĕțarea limbei se desvóltă numai cu greu și durézá multŭ timpŭ, până ce copiiĭ potŭ sĕ se foloséscă perfectŭ de limbă.

*

Care este inimiculŭ somnului?

Tótă lumea crede, că celŭ mai mare inimicŭ alŭ somnului este *sgomotulŭ*, ér celŭ mai mare amicŭ alŭ lui este *liniștea*, deóre-ce liniștea adórme pe omŭ, ér sgomotulŭ ilŭ deșteptă. Unŭ americanŭ însĕ dice, că părerea acésta este cu desăvêrșire greșită. S'au vĕdutŭ locuitorĭ ai unui orașŭ asediatŭ, carĭ durmeau adêncŭ în timpulŭ când tunurile bubuiau mai cumplitŭ. Când însĕ bubuitulŭ tunurilorŭ a încetatŭ, locuitorii s'au deșteptatŭ din somnŭ. De-asemenea morarii, pe câtŭ timpŭ móra umblă, ei dormŭ liniștitŭ, când însĕ móra se opresce, ei se deșteptă din somnŭ. Totŭ așa și călĕtorii pe căile ferate. Pe câtŭ timpŭ trenulŭ e în mișcare, ei dormŭ liniștitŭ, când însĕ trenulŭ se opresce pe la stațiunĭ, călĕtorii se deșteptă. Acésta o vedemŭ de-altmintrelea și la copii, carĭ nu dormŭ nicĭ-odată mai ușorŭ, decâtŭ când li-se cântă séu li-se face vre-unŭ sgomotŭ óre-care.

De aci ar urma, că nu sgomotulŭ, nicĭ tăcerea, ci *schimbarea* este inimiculŭ celŭ mai mare alŭ somnului. Nimicŭ nu este mai gingașŭ, ca tăcerea, căcĭ acésta se póte întrerupe în orĭ-ce momentŭ. Trebue déră sĕ fiă înlocuitŭ, în timpulŭ somnului, printr'unŭ sgomotŭ continu, produsŭ de-o anumită mașină, care aședată lângă patŭ, ar îneca cu sgomotulŭ sĕu orĭ-ce alte sunete venite din afară. Oprindu-se la anumită óră și făcêndu-se liniște, prin acésta cei ce dormŭ i-ar deștepta tocmai așa, cum se deșteptă astădĭ la sgomotulŭ orologiului deșteptătorŭ.

Doctorii în Germania.

Numĕrulŭ totalŭ alŭ doctorilorŭ, ce practică în Germania, a fostŭ în 1893 de 21,621. In Noemvre 1894 a ajunsŭ la 22,267; a crescutŭ deci cu 666 într'unŭ anŭ. Dela 1887 la 1893 a crescutŭ mai multŭ decâtŭ cu 38%.

In aceeașĭ periodă populațiunea n'a crescutŭ, decâtŭ cu 10%. Decĭ crescerea numĕrului medicilorŭ este de trei orĭ mai mare, decâtŭ aceea a populației.

*

Femei gâlcevitóre călare pe măgarŭ.

In Sanct Goar, în acelŭ colțŭ de pămêntŭ, atâtŭ de sĕrbătoritŭ de poețĭ și artiștĭ, era unŭ obiceiu, până la isbucnirea revoluțiunei franceze, că autoritatea comunală punea pe femeile gâlcevitóre pe măgarĭ, cu fața îndĕrĕtŭ, și în locŭ de frâu le punea códa în mână, și așa în mijloculŭ unui cortegiu de băețĭ, ce sberau și jubilau, erau purtate pe strade.

Esperimentulŭ era cam barbarŭ, mai alesŭ cu sexulŭ frumosŭ, dér se spune, că era eficace atâtŭ pentru pacea casnică, câtŭ și pentru pacea între vecinĭ.

Călendarulŭ sĕptĕmânei.

IANUARIE are 31 dile. GERAR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	22 3 E. Sf. Ap. Tim.	3 Blasius
Lunĭ	23 Sf. Ierem., Clem.	4 Veronica
Marțĭ	24 C. Maica Xenia	5 S. M. Agata
Mer.	25 † Sf. Grig. Teol.	6 Dorotea
Joi,	26 Cuv. Păr. Xenof.	7 Richard
Vin.	27 † Ad. r. sf. Ión Ch.	8 Solomen
Sâm.	28 Cuv. P. Efr. Sirul	9 Apolonia

Prețurile cerealeor din piața Brașovŭ.

Din 1 Februarie st. n. 1895

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valutea triacă. fl.	cr.
1 H. L.	Grâu cel mai frumos	5	20
„	Grâu mijlociu . .	4	80
„	Grâu mai slabŭ . .	4	50
„	Grâu mestecatŭ . .	3	50
„	Secară frumósă .	3	50
„	Secară mijlociă .	3	10
„	Orzŭ frumosŭ .	3	20
„	Orzŭ mijlociu .	3	20
„	Ovĕsŭ frumosŭ .	2	30
„	Ovĕsŭ mijlociu .	—	—
„	Cucuruzŭ	4	20
„	Mălaiu	4	70
„	Mazĕre	5	20
„	Linte	6	70
„	Fasole	5	50
„	Sĕmênță de inŭ . .	10	—
„	Sĕmênță de cânepă	4	60
„	Cartofĭ	1	—
„	Măzeriche	—	—
1 kilă	Carnea de vită . .	—	48
„	Carnea de porcŭ .	—	52
„	Carnea de berbece	—	—
100 kil.	Sĕu de vită prćspĕtŭ	23	—
100 kil.	Sĕu de vită topitŭ	33	—

tice cu privire la consumarea beuturilorŭ.

In Asia beutura veche îmbĕtătóre a fostŭ și mai este până astădĭ opiulŭ, adecă unŭ felŭ de mustŭ de macŭ albŭ, care are puterea de a ameți și adormi, ca și rachiulŭ nostru, apoi vinulŭ de palimierĭ séu alte plante tropice. In timpulŭ din urmă s'a introdusŭ însĕ și acolo, ca mai în tóte statele, spirtulŭ, care a începutŭ a cuprinde totŭ mai multŭ loculŭ opiului. Numai Mahomedanii, carĭ suntŭ oprițĭ de legea lorŭ, nu s'au dedatŭ până acum cu beutura spirtului.

In Africa, de când au începutŭ a face cucerirĭ Europenii noștri, a începutŭ a se lăți și beutura spirtóselorŭ între semisĕlbatecii acelui ținutŭ. Intêmplările, ce se petrecŭ între neorociții aceia, cand se îmbĕtă cu rachiu, suntŭ de totŭ caracteristice; martorĭ ocularĭ spunŭ, că și pe acolo bețiа seceră în fiă-care anŭ destule viețĭ.

Statele-Unite din America, se póte dice, că precum în tóte întreprinderile, așa și cu beutura ne facŭ concurență, deóre-ce s'a socotitŭ, că de fiă-care sufletŭ se bea câte 30 litre beutură pe anŭ. Dela 1885 s'a votatŭ și acolo o lege, prin care s'au pusŭ taxe marĭ asupra spirtului, favorisându-se în acelașĭ timpŭ beutura vinului și a berei.

In cele-lalte state din America încă au începutŭ a se lua mĕsurĭ energice pentru împedecarea beuturei rachiului, deóre-ce urmele lui vătĕmătóre se mai potŭ vedé până astădĭ asupra „peilorŭ roșii", cum le dicŭ ai noștri indigenilorŭ de acolo, cărora nicĭ sabia, nicĭ glonțulŭ nu li-a pututŭ face stricăciunĭ mai marĭ, de cum li-a făcutŭ spirtulŭ dusŭ de ai noștri acolo.

(Va urma.)

„ALBINA" institutŭ de creditŭ și de economii

Filiala Brașovŭ.

Conspectulŭ operațiunilorŭ de cassă în luna lui Ianuarie 1895.

Intrate:

Numĕrar cu 1 Ian. 1895	fl.	21,343.91
Depunerĭ spre fructificare .	„	205.446.29
Cambii rĕscumpĕrate. . .	„	87.876.39
Conturĭ curente	„	61,091.94
Imprumuturĭ pe efecte și alte împrumuturĭ	„	8.588.38
Imprumuturĭ pe producte .	„	1,120.—
Monetă	„	15,295 55
Comissiunĭ	„	24,264.77
Interese și provisiunĭ . .	„	8,787.19
Diverse	„	2,521.66
	fl.	436,336.08

Eșite:

Depunerĭ spre fructificare	fl.	157,860.22
Cambii escomptate . . .	„	98,087.82
Conto curentŭ	„	121,937.63
Imprumuturĭ pe efecte și alte împrumuturĭ	„	7,789.—
Imprumuturĭ pe producte .	„	4,819.56
Monetă	„	17,725.92
Comisiunĭ	„	11,107.47
Interese și provisiunĭ . .	„	322.40
Spese și salare	„	1.686,05
Diverse	„	7,288.58
Numĕrarŭ cu 31 Ian. 1895	„	7,711.43
	fl.	436.336.08

V. Bologa m. p. dirigentŭ. **N. P. Petrescu** m. p. adjunctŭ.

V. Üvegeșŭ m. p. comptabilŭ.

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 30 Ian n. 1895.

Sĕminț e	Cualitatea per Hect.	Prețulŭ per 100 chilogr. dela	pănă
Grâu Bănățenescŭ	80	6.60	6.65
Grâu dela Tisa	80	6.65	6.70
Grâu de Pesta	80	6.60	6 65
Grâu de Alba-regala	80	6.60	6.65
Grâu de Bácska	80	6.70	6.75
Grâu ung. de nordŭ	80	.—	.—

Sĕmințe vechĭ orĭ nouĕ	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Prețulŭ per 100 chilgr. dela	pănă
Sĕcară		70—72	5.45	5 50
Orzŭ	nutrețŭ	60—62	5.80	6 15
Orzŭ	de vinars	62.64	6.30	6 80
Orzŭ	de bere	64.66	7.15	8.15
Ovĕsŭ		39.41	5.90	6.30
Cucuruzŭ	bănăț.	75	.—	.—
Cucuruzŭ	altŭ soiu	73	.—	.—
Cucuruzŭ	„	—	.—	.—
Hirișcă	„	—	—.—	—.—

Prețulŭ pe 100 chilograme.

Productediv.	Soiulŭ	Cursulŭ dela	pâna
Sem. de trif.	Luțernă ungur.	40.—	52 —
—	francesă		—.—
—		—.—	—.—
„	roșiă	59.—	67.—
Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	—.—	—.—
Oleu de in		—.—	—.—
Uns. de porc	dela Pesta	48 25	48.75
„	dela țĕră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	41.50	42.—
„	afumată	47.—	48.—
Sĕu		—.—	—.—
Prune	din Bosnia în buțĭ	7.—	7.25
„	din Serbia în sacĭ	7.—	7.25
Lictarŭ	slavonŭ nou	15.—	15 25
„	bănățenescŭ	14.—	14.50
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoșĭ	ungurescĭ		
„	sĕrbescĭ		
Miere	brută	—.—	—.—
„	galbină strecurată	—.—	—.—
Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
Spirtŭ	brutŭ	—.—	—.—
„	Drojdiuțe de spirt	—.—	—.—

Cursulŭ losurilorŭ private

din 30 Ian. 1895.

	cump.	vinde.
Basilica . . .	8.80	9.05
Creditŭ	198.25	199 —
Clary 40 fl. m. c. . .	58.25	59.25
Navig. pe Dunăre . .	- .—	150.—
Insbruck	26. —	—.—
Krakau	26.15	—.—
Laibach	25.—	25 50
Buda	63.—	—.—
Palffy	58.50	59.50
Crucea roșie austr. .	18.—	18.40
dto ung. . .	12.20	12,40
dto ital. . .	12.—	12 50
Rudolf	23 25	24 25
Salm	69.—	70.—
Salzburg	27.50	28.50
St. Genois . . .	72 25	73.25
Stanislau	46.—	48 —
Trieitine $4^1/_2$% 100 m. c.	149.—	151.—
dto 4% 50 .	70. —	—.—
Waldstein . . .	51.—	—.—
Sĕrbescĭ 3% . . .	41 50	41.50
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	130.—	131.—

Tĕrgulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch.

La 28 Ianuarie n. 1895

Starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 112,288 capete, la 29 Ianuarie au intratŭ 775 capete și au eșitŭ 714 rĕmânêndŭ la 30 Ianuarie unŭ numĕrŭ de 112.349 capete.

Se notézá marfa: unguréscă veche, grea dela 41.1/2 cr. până la 42.— cr. marfă unguréscă tineră grea dela 43.— cr. până la 44.— cr., de mijlocŭ dela 43.— cr. până la 43 1/2 cr. ușóră dela 43.— cr. până la 44.— cr.

Marfă țĕrănéscă grea dela 41.1/2 până la 42.— cr. de mijlocŭ dela 42.— cr. până la 42.1/2 cr. ușóră dela 43.— cr. până la 44 — cr.

Marfă sêrbéscă, grea dela 41.1/2 cr. până la 42 — cr. Transito, mijlociă grea dela 41.1/2 cr. până la 42.— cr. transito ușóră dela 39.— cr. până la 41.— cr.

Porcii îngrășațĭ de unŭ anŭ dela —.— cr. până la — cr., îngrășațĭ cu cucuruzŭ dela — cr. până la — cr. Cântărițĭ la gară cu —.— cr. la până — cr..

Bursa de Bucuresci

din 30 Ianuarie n. 1895.

Valorĭ	Do-bênda.	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Rentă română perpetuă 1875	5%	Apr.-Oct.	100.1/4
Renta amortisabilă	5%	„ „	98.1/1
„ „ (Impr. 1892 . . .	5%	Ian.-Iul.	97 1/4
„ „ din 1893	5%	„ „	97.1/4
„ „ 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	—.—
„ „ (Impr. de 32. 1/2 mil.	4%	Ian.-Iulie	83.1/4
„ „ (Impr. de 50 mil	4%	„ „	85 1/4
„ „ (Imp. de 274 m 1890	4%	„ „	85.1/2
„ „ (Imp. de 45 m. 1891	4%	„ „	85 1/4
„ „ (Im. de 120 iul. 1894	4%	„ „	85 1/4
Oblig. de Statŭ (Conv. rurale).	6%	Mai-Nov.	101.3/4
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	280.—
Oblig. comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.-Iul.	90.1/4
„ „ „ din 1884	5%	Mai-Nov.	—.—
„ „ „ din 1888	5%	Iun.-Dec.	—.—
„ „ „ din 1890	5%	Mai-Nov.	89 3/4
Scrisurĭ fonciare rurale . . .	5%	Ian.-Iulie	90 3/4
„ „ urbane Bucurescĭ	6%	„ „	101.—
„ „ „ „	5%	„ „	86 3/8
„ „ „ Iașĭ . .	5%	„ „	77.—
Oblig. Soc. de basalt artificialŭ	6%	„ „	—.—
	V. N.		
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v.	—.—
Banca Nation. ult. div. 86.—	500	într. v.	1572.
Banca agricolă	500	150 v.	157.—
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	381.—
Naționala de asig. ult. div. 43 lei	200	„ „	400.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	„ „	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	„ „	120.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. —	100	„ „	—.—
„Patria" Soc. de asig. ult d. 4 lei	100	„ „	110.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	—.—
„ „ „ „ 2 em. u. d. 0	1000	„ „	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	300	„ „	—.—
„Bistrița" soc. p. f. hârtii 30 0/0	1000	„ „	—.—
Societ. p. const. de Tramways	200	„ „	—.—
20 francĭ aurŭ			20.12

SCOMPTURĬ:

Banca naț. a Rom.	6%	Paris	2 1/2%
Avansurĭ pe efecte	7%	Petersburg . .	4 1/2%
Casa de Depunerĭ	7 1/2	Berlin	3%
Londra	2%	Belgia	3%
Viena	4%	Elveția	3%

Cursul la bursa din Viena.

Din 2 Februarie 1895.

Renta ung. de aurŭ 4% . . .	125.50
Renta de coróne ung. 4% . .	99.25
Impr. căil. fer. ung. în aurŭ 4 1/2% .	128 50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2%	103.60
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	125.75
Bonurĭ rurale ungare	98.20
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	97.75
Imprum. ung. cu premii	160.—
Losurĭ pentru reg. Tisei și Segedin.	145.25
Renta de hârtie austr.	100.75
Renta de argint austr.	100.85
Renta de aur austr.	125.60
Losurĭ din 1860	—.—
Acții de-ale Băncei ung. de credit. .	503.—
Acții de-ale Băncei austro-ungară .	1066.—
Acții de-le Băncei austr. de credit.	414.25
Napoleondorĭ	9.86
Mărcĭ imp. ger.	60.75
London (lire sterlinge).	124.25
Rente de coróne austr.	101 70

Cursulŭ pieței Brașovŭ.

Din 3 Februarie 1895.

Banonote rom.	Cump.	9.74	Vênd.	9.79
Argint românŭ.	Cump.	9.65	Vênd.	9.70
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.82	Vênd.	9.85
Galbenĭ	Cump.	5.85	Vênd.	5.90
Ruble rusescĭ	Cump.	132.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	60.15	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75
Lire turcescĭ	Cump.	11.15	Vênd.	—.—

Proprietarŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactorŭ responsabilŭ: **Gregoriu Maiorŭ.**

Nr. 923/95

PUBLICAȚIUNE.

Deóre-ce numai o mică parte dintre comercianțiĭ din locŭ au urmatŭ publicațiunei din 21 Decemvre 1894 Nr. 15345, de aceea se provocă acei comercianți din nou de a **asterne conspectele** asupra personalului propriu cu atâtŭ mai multŭ **până în 5 Februarie** a. c., deóre-ce la casŭ contrarŭ intrelăsarea acésta se va pedepsi cu câte o pedépsă de 5 fl.

Brașovŭ, 25 Ianuarie 1895.

612,2—2 **Magistratulŭ orășenescŭ.**

Nr. 1222—1895.

Concursŭ.

Pentru **ocuparea postului vacantŭ de comisarŭ** de poliție cu unŭ salarŭ anualŭ de 600 fl. și 150 fl. banĭ de locuință, respective pentru ocuparea posturilorŭ orășenescĭ de serviții de venitŭ din acestŭ incidentŭ eventualminte vacante, se escrie prin acéstă concursŭ.

Reflectanțiĭ au de așĭ aștérne petițiunile instruite în modŭ corespundĕtorŭ **până în 15 Februarie** a. c. la prândŭ 1 óra acestui magistratŭ.

Brașovŭ, 25 Ianuarie. 1895.

613 2—3. **Magistratulŭ orășenescŭ.**

Invitare la abonamentŭ!

Cu 1 Ianuarie 1895 se începe unŭ nou abonamentŭ la

„VATRA"

fóiă ilustrată pentru familiĭ.

„VATRA" îndeplinindŭ tóte condițiunile cerute unei foi ilustrate pentru familiĭ, fiind redactată cu multă îngrijire de uniĭ din cei mai aprețiațĭ scriitorĭ românĭ, avênd totŭ-déuna unŭ sumarŭ bogatŭ, variatŭ și instructiv, pe lângă o sumă considerabilă de ilustrațiunĭ splendidŭ reușite, **dintre carĭ o mare parte originale,** referitóre atât la istoria némului românescŭ, câtŭ și la artele, industria și evenimentele însemnate de actualitate din țéră și pe unde locuescŭ Românĭ; **este cea mai rĕspândită revistă ilustrată și ocupă I-ulŭ locŭ în literatura beletristică română.**

„VATRA." apare de 2 orĭ pe lună, în fascicule întregĭ, de câte 4 colĭ marĭ 4⁰, tipărite luxosŭ pe hârtie extra-velină.

Pentru Austro-Ungaria:

Costulŭ abonamentului pe unŭ anŭ este . . . fl. 12
„ „ „ ½ „ „ . . . „ 6

Cei ce dorescŭ a se abona, suntŭ rugațĭ să binevoiéscă a trimite costulŭ abonamentului, prin **mandatŭ postalŭ** la **librăria editóre, C. Sfetea, Bucurescĭ,** *căcĭ „Vatra" nu se trimite de câtŭ celorŭ carĭ plătesc abonamentul înainte.*

Colecțiĭ din anulŭ I. alŭ „Vetrii" se mai găsescŭ *broșate* cu 12 fl., luxos *legate* cu 18 fl., ér' numai scórțele cu fl. 1.50.

600,3—30

Sosirea și plecarea trenurilorŭ în Brașovŭ.

Sosirea trenurilorŭ în Brașovŭ:

I. Dela Pesta la Brașovŭ:

Trenulŭ de persóne: 8 óre diminéța.
Trenulŭ accel.: 2 óre 9 min. după am.
Trenulŭ mixtŭ: 10 óre 25 minute séra.
Tr. exp. Românŭ: 5 óre 07 m. diminéța.

2. Dela Bucurescĭ la Brașovŭ:

Trenulŭ accel: 2 óre 18 min. după am.
Trenulŭ mixtŭ: 7 óre 1 minute séra.
Trenulŭ accel.: 10 óre 37 minute séra.
Tr. expr. Românŭ: 10 óre 19 m. séra.

3. Dela Zĕrnescĭ la Brașovŭ.

Trenulŭ mixtŭ: 7 óre 36 min. diminéța.
Trenulŭ mixtŭ: 1 óră 44 min. după am.
Trenulŭ mixtŭ: 0 óre 00 min. séra.

Dela Brașovŭ la Ch.-Oșorheiu.

Trenulŭ de persóne: 3 óre 10 după am.
Trenulŭ mixtŭ: 8 óre 50 minute dimin.
Trenulŭ mixtŭ: 4 óre 50 min. dimin.

Plecarea trenurilorŭ din Braș.

1. Dela Brașovŭ la Pesta

Trenulŭ mixtŭ: 5 óre 8 min. diminéța.
Trenulŭ accel.: 2 óre 45 min. după am.
Trenulŭ de persóne: 7 óre 43 min. séra.
Tr. expr. Român: 10 óre 26 min. séra.

2. Dela Brașovŭ la Bucurescĭ:

Trenulŭ accel.: 4 óre 59 minute dimin.
Trenulŭ mixtŭ: 11 óre înainte de amédĭ.
Trenulŭ accel.: 2 óre 19 min. după am.
Tr. expr. Românŭ: 5 óre 14 m. dimin.

3. Dela Brașovŭ la Zĕrnescĭ:

Trenulŭ mixtŭ: 8 óre 35 min. diminéța.
„ „ 4 „ 55 m. după am.
Trenulŭ mixtŭ: 0 óre 00 min. séra.

4. Dela Ch.-Oșorheiu la Brașovŭ.

Trenulŭ mixtŭ: 8 óre 19 min. dimin.
Trenulŭ de persóne: 1 óră 51 m. d. am
Trenulŭ mixtŭ: 7 óre 20 min. séra.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.